

අතිසුප්තිය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්ද්‍රයාණන් වහන්සේ විසින් 2013 වර්ෂයේදී බෞද්ධයා නාලිකාව වෙනුවෙන් කවිවායන ගොතන සූත්‍රය අනුසාරයෙන් සිදුකරනු ලැබූ ධම් දේශනා මාලාවේ පළමු ධම් දේශනය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස.....//

‘යෙතුයෙෂන ඛො කච්චාන ලොකො අත්ථිත ඤෙවච නත්ථිකුච ලොක සමුදයකුච ඛො කච්චාන යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤය පස්සතො යා ලොකෙ නත්ථිතා. සා න නොති.

ලොක තිරොධං ඛො කච්චාන යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤය පස්සතො යා ලොකෙ අත්ථිතා සා න නොති’

ධර්මශ්‍රවණානිලාශී, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, මේ පින්වත් සියලු දෙනාම දැන් මේ සූදානම් වෙන්වූ සසර දුක් ගිහි නිවීම පිණිස ලොච්ඡාරා බුදු රජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කොට වදාළ මේ උතුම් සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කිරීමට. මේ මොහොතෙහි හැම දෙනාම තමන්ගේ සිත නොයෙක් නොයෙක් අරමුණු වල දුවන්නට නොදී බොහොම චුම්භනාවෙන් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන. විශේෂයෙන් මට මතක් කරන්නට තියෙන්නේ මේ වෙලාවේදී මම දේශනා කරන දහම් පරියාය බොහොම ගැඹුරුයි. ඉතින්, මනා නුවණ ඇතිව, සසර දුකින් නිදහස් වීමේ අදහස ඇතිවම මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන.

විශේෂයෙන්ම අද දේශනාවෙන් මම බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, ලෝකෝත්තර සද්ධම් මාර්ගය, ඥාණ දර්ශනය ඇතිකරගන්න ආකාරය පිළිබඳවයි. ඒකෙන් මම මතක් කළේ, මේ ලෝකයේ සම්මා දිට්ඨිය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දෙයාකාරයකින් බෙදා දක්වා වදාළා. කම් සහිත සම්මා දිට්ඨියක් තියෙනවා කම්මස්සකතා ඥාණය මුල්කරගෙන. ඒකෙන් අකුසල ධම් නොකර කුසල කම් කිරීම ගැන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා. ලෝකයට එක්තරා ආකාරයක නිවැරදි දැකීමක් ඒ මට්ටම. නමුත් මෙතෙහිදී, මේ පරියායෙහි ඒ ලෝකය තුල පවතින මට්ටමෙහුත් ඔබ්බේ ඥාණ දර්ශනයක් ගැන මතක් කරනවා. මේ තුළින් පෙන්නන්නට හදන්නේ, ලෝකේ තුළ කරන යහපත වැරදි, ඒක එපා කියන කාරණාව නෙමේ.

ඒනිසයි මම මතක් කළේ මේක නුවණින් බැලිය යුතුයි කියලා. ලෝක තිරෝධය පිණිස, නැත්නම් ලෝකෝත්තර මාර්ග ඥාණ දර්ශනය පිණිස විශේෂ නුවණකින් බැලිය යුතු, සාක්ෂාත් කළ යුතු දහම් පරියායක් ගැනයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ සූත්‍රයෙන් පෙන්වා වදාළේ. ඒනිසා කලවිම්කරගන්න, පටලවාගන්න එපා, එහෙත්ම කුසලධර්මීද අපි නොකළ යුතුයි කියලා. ඒකුසලධර්මීද කරලා ලෝකය තුළ යහපත් වීම

වෙනම ම සිද්ධියක්, වෙනමම පර්යායක්, වෙනමම ක්‍රමයක්. ලෝක නිරෝධය පිණිස, සියලුම සසර දුකින් මිදීම පිණිස, නිවන පිණිස පවතින ඒ මාර්ගය වෙනමම ක්‍රමයක්, වෙනමම පර්යායක්.

ඉතිං මෙනනදී මේ ලෝක නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව, නැත්නම් ලෝකෝත්තර මාර්ග ඥාණ දර්ශණය ප්‍රකට කරගන්නට ලැබෙන එක්තරා ක්‍රමයක් තමයි අද මේ දේශනාව තුළින් විද්‍යමාන වෙන්නේ. ඒ නිසයි මම මුලින් මතක් කළේ; මෙක ඉතා සියුම්, ගැඹුරු ධර්මතාවයක් කියලා. පිංවතුනි, එක්තරා අවස්ථාවකදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ ඉන්න කාලෙදී කච්චාන ගොත්ත කියන ස්වාමීන් වහන්සේ ඇවිල්ලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වන්දනා කරලා, එක් තැනක ඉඳගෙන අභනවා; “භාග්‍යවතුන් වහන්ස, සම්මා දිට්ඨිය සම්මා දිට්ඨිය කියලා කියනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කොපමණකින් සම්මා දිට්ඨිය වෙනවාද?, කොපමණකින් සම්මා දිට්ඨිය ඇත්තෙක් වෙනවාද?” කියලා. ඒ වෙලාවේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම දේශනා කරනවා. “යෙතුයෙන්න බො කච්චාන ලොකො අත්ථිතඤ්චව නත්ථිතඤ්ච” කියලා. “කච්චාන බොහෝ සෙයින්ම මේ ලෝකයා ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙක ඇසුරු කරනවා” කියලා.

එක්කෝ යමක් ලෝකේ සත්ත්ව පුද්ගල භාවයෙන් වේවා, අවිඤ්ඤාණාක අවේතනික වස්තූන්ගෙන් වේවා ඇතැයි කියන කාරණාවෙන් නතර වෙනවා. ඇතැයි කියලා කියනවා. සමහර කෙනෙක් ලෝකය නැතැයි කියලා කියනවා. ලෝකය නැතැයි කියන කාරණාවෙන් නතර වෙනවා. ඒකයි මේ ලෝකයා බොහෝ සෙයින් ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙක ඇසුරු කරනවා. එතකොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළා ඊට පස්සේ “ලෝක සමුදයං බෝ කච්චාන සම්මා පඤ්ඤාය පස්සතෝ” - “කච්චායන, යම් කිසි කෙනෙක් මේ ලෝකේ ඇතිවෙන හැටි ඇත්ත ඇති හැටිය දැක්කොත් එයා කවදාවත් නැතැයි කියලා කියන්නේ නෑ”. ලෝක නිරෝධං බෝ කච්චාන සම්මා පඤ්ඤාය පස්සතෝ” - “කච්චාන, ලෝක නිරෝධය, ලෝකය නැතිවෙන ක්‍රමය යම්කිසි විදියකදී, නුවණින් යම්කිසි කෙනෙක් දැක්කොත් කිසි කලෙකත් ඇතැයි කියන්නේ නෑ”. “ඒතේ තේ උහෝ අන්තේ අනුපගම්ම මජ්ඣිමනිකායානං අභිසම්බුද්ධෝ” - “මේ ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකට නොපැමිණ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවෙන් තමයි තථාගතයන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පත්වුණෝ” කියලා බුදු රජාණන් වහන්සේ ඒ කච්චාන සූත්‍රයේදී, කච්චාන ගොත්ත භාමුදුරුවන්ට මතක් කළා.

මෙනනදී පින්වතුනි, අපි පොඩ්ඩක් බලන්නට ඕන; ලෝකේ ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකම ඇසුරු කරනවා; එතකොට ඒ ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකෙන් අපි මිඳෙන්නේ කොහොමද මේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට පැමිණිලා?,

නැතත් මේ අන්ත දෙක අතහැරලා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට අපි පැමිණෙන්නේ කොහොමද? කියලා හුවමාරු කරලා යෑමයි. එතනදී අපි මෙහෙම කාරණාවක් බලමු. අද දිවයිනේදී, වර්තමානයේදී අන්‍ය සාසන පැත්තකින් තබමු. බෞද්ධ කියන අපේ ලෝකවාසී ජනතාව දිනා බැලුවත්, බොහෝ සෙයින් මේ අන්ත දෙක ඇසුරු වෙච්ච බවක්, ඇසුරු කරන බවක් පෙනේ.

ඒ ගැන අපි මෙන්න මේ විදියට බැලුවොත්; දැන් අපි ගොඩක් දෙනෙකුට හිතෙන කාරණාවක් නමයි, බහුතරයක් ඇසුරු කරන පැත්ත තමයි ලෝකය ඇතැයි කියන පැත්ත. සීමිත පිරිසක් ඉන්නවා නැතැයි කියන පැත්තේ. අපි අවශේෂ ධර්මයන් පැත්තකින් තබලා මෙන්න මේ ධර්මයෝ බලමු. දැන් බොහෝ දෙනෙක් හිතනවා “අපායක් තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකයක් තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් තියෙනවා” කියලා ඇතැයි කියන පැත්තට පැමිණිලා; අකුසල කම් නොකොට කුසල කම් කරන්න යෙදිලා ඉන්නවා. මම මුලින් මතක් කළා මේ දේශනා පරියාය පටලවා ගන්න ඒවා, මම අද මේ දේශනාවෙන් මතක් කරන්නේ කම්මස්සකථා ඥාණය ගැන හෙමෙයි, ලෝකෝත්තර මාර්ග ඥාණ දර්ශනයක් කියන එක මතක් කළා. ඒ බවත් මතක තියා ගන්න. මේ ඉතා සියුම් ධර්මාච්ඡාදන ගැනයි පැහැදිලි කරන්නේ.

එතකොට මෙන්න මේ පිරිස ඇතැයි කියන අන්තය ඇසුරු කරලා තියෙනවා. “අපාය තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකය තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකය තියෙනවා” කියලා ඇතැයි කියන අන්තයක් ඇසුරු කරනවා. තව පිරිසක් ඉන්නවා “අපාය කියලා එකකුත් නෑ, දිව්‍ය ලෝකේ කියලා එකකුත් නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකේ කියලා එකකුත් නෑ, තියෙනවනම් ඔක්කොම තියෙන්නේ මනුෂ්‍ය ලෝකේ තමයි” කියලා නැතැයි කියන අන්තයට පැමිණිලා ඉන්නවා.

මෙතනදී පිහිටිවුනි, කෙනෙකුට ඇතැයි කියන අන්තයෙන් මිඳෙන්න පුළුවන් හැඩැයි නැතැයි කියන අන්තයට වැටෙනවා ඒ අය. “අපායක් තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකයක් තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් තියෙනවා” කියන ඇතැයි යන අන්තයෙන් කෙනෙක් මිඳෙනවා. එතකොට ඒවා වැටිලා තියෙනවා “අපායක් නෑ, දිව්‍ය ලෝකයක් නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් නෑ” කියන උච්ඡේදවාදයට. කෙනෙක් “අපාය, මනුෂ්‍ය, දිව්‍ය, බ්‍රහ්ම ලෝක නැතැ” කියන නැතැයි කියන අන්තයෙන් මිඳෙනවා; හැඩැයි එතකොට ඒවා ඇතැයි කියන අන්තයට වැටිලා. “දිව්‍ය ලෝකය, බ්‍රහ්ම ලෝකය, අපාය තියෙනවා” කියන අන්තයට වැටෙනවා. එතකොට ඒවා නැතැයි කියන අන්තයෙන් මිඳෙනවා. යම් කිසි කෙනෙකුට පුළුවන් නම් අන්ත දෙකෙන් මිඳෙන්න, එතකොට එක අන්තයකින් මිදිලා තව අන්තයකට පත්වෙන කෙනා, තව අන්තයකින් මිදිලා වෙනත් අන්තයකට පත් වෙන කෙනා අන්ත දෙකෙන් මිදුණා කියලා කියන්නේ නෑ.

ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකෙන්ම මිදුණා කියලා කියන්නේ, “සතර අපායක් තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකයක් තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් තියෙනවා” කියන ඇතැයි අන්තයෙන් මිදෙනවා හැබැයි “අපායක් නෑ, දිව්‍ය ලෝකයක් නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් නෑ” කියන උච්ඡේද දෘෂ්ඨියට වැට්ලා නෙමෙයි. එහෙම වැටෙන්නේ නෑ. කෙනෙක් නැතැයි කියන අන්තයෙන් මිදෙනවා, හැබැයි “අපායක් තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකයක් තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් තියෙනවා” කියන අන්තයට වැට්ලා නෙමේ.

“අපායක් නෑ, දිව්‍ය ලෝකයක් නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් නෑ” කියන අන්තයෙන් මිදෙනවා ඇතැයි කියන අන්තයට පත් නොවී. මෙන්න මේ විදියට යම් කිසි කෙනෙකුට පුළුවන් නම්, ඇතැයි කියන දෘෂ්ඨිය අතහරින්න නැතැයි කියන දෘෂ්ඨියට පත් නොවී, මේ සියලු ලෝක නැතැයි කියන දෘෂ්ඨියෙන් මිදෙන්න පුළුවන් නම් තියෙනවා කියන දෘෂ්ඨියට නොවැටී, මෙන්න මේ ක්‍රමයට කියනවා අන්ත දෙකෙන්ම මිදුණා කියලා. එතකොට “ඒතේ තේ උහෝ අන්නේ අනුපගම්ම මජ්ඣිමනිකායෙ අභිසම්බුද්ධා” කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළේ ඒකට. මේ අන්ත දෙකට නොපැමිණා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවෙන් තමයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා කළේ.

එතකොට ඒ කාරණාව ගැන බලන්න ඕන කොහොමද කියලා ඒ සූත්‍රයේම යටින් පෙන්නවා. මේ අන්ත දෙකට නොපැමිණා ධර්ම දේශනා කළා. කොහොමද?, “අවිජ්ජා පච්චයා සඛ්ඛාරා, සඛ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා සළායතනං, සළායතන පච්චයා එස්ස, එස්ස පච්චයා වේදනා, වේදනා පච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදාන, උපාදාන පච්චයා භවෝ, භව පච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරා මරණ” කියන මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද පරියාය, පෙළ දහම පෙන්නවා ඒ ඔස්සේ.

එහෙනම් අදත් මේ අන්ත දෙක යම් කිසි කෙනෙකුට අතහරිනවාම අතහරින්න වෙන්නේ, අතහරින්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අවබෝධ වීමෙන්, අවබෝධ කරගැනීමෙන් ඒ අවබෝධය හරහායි. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අවබෝධ නොවී යම් කිසි කෙනෙක් මේ අන්ත දෙකෙන් මිදෙනවා කියන එක විද්‍යමාන නෑ. එහෙම වෙන්නේ නෑ කවදාවත්. මොකද, ලෝකයට පුළුවන් මේ අන්ත දෙක ඇසුරු කරන්න පමණයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මූලදිම දේශනා කළා, “යෙතුයෙහි බො කච්චාන ලොකො අත්ථිතඤ්ඤව්ව නත්ථිතඤ්ඤව්” - “කච්චාන, බොහෝ සෙයින්ම මේ ලෝකයා ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙක ඇසුරු කරනවා”. එතකොට කෙනෙකුට මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අවබෝධයක් ඇති වුණොත්,

අන්න ඒ අවබෝධය තුළින් ලෝකය ඇති වෙන හැටි සහ නැති වෙන හැටි දැකලා, මේ ඇත සහ නැත කියන අන්න දෙකෙන් මිදෙන්න පුළුවන්කම ලැබෙනවා. ඒ නිසා ඇත සහ නැත කියන අන්න දෙකෙන් මිදෙන ක්‍රමය කොහොමද අපි පරිච්ච සමුප්පාද ධර්මය හරහා තේරුම් කරගන්නේ? ඊට පස්සේ ඒ පරිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දකින තැනට අපි යන්නේ කොහොමද? කියන කාරණාව ගැන නුවණින් අපි ටිකක් බලමු.

එහෙම නුවණින් බැලුවාම අපිට පුළුවන් ඒ ධර්මතාවය අපේ සන්නාහයේ උපද්‍රව්‍යගන්න තැනට අරගෙන යන්නට. එතකොට මෙනෙදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ දහම් පරියාය ආපනු සිහි කරගන්න. මේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව, නැත්නම් පරිච්ච සමුප්පාදයේ අවබෝධය හරහායි අපිට මේක කරගන්නට තියෙන්නේ. ඒකයි සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ දේශනා කළේ, “යෝ ධම්මං පස්සති සෝ පරිච්ච සමුප්පාදං පස්සති, යෝ පරිච්ච සමුප්පාදං පස්සති සෝ ධම්මං පස්සති” - “ යමෙක් ධර්මය දකිද ඔහු පරිච්ච සමුප්පාදය දැකපු කෙනෙක්, යමෙක් පරිච්ච සමුප්පාදය දකිද ඔහු ධර්මය දැකපු කෙනෙක් ” කියලා.

මේ උතුම් සද්ධර්මය අපිට අවබෝධ වුණා, අවබෝධ කරගන්නා කියලා යම් කිසි කෙනෙක් කියනවනම් එයා ඒ පරිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දැකීමෙන්මයි. පරිච්ච සමුප්පාද ධර්මය යම් කිසි කෙනෙක් දැක්කොත්, එයා තමයි මේ සද්ධර්මය අවබෝධ කරගත්තේ වෙනවා. එතකොට අපි එහෙනම් බලමු “පරිච්ච සමුප්පාදයේ අවබෝධය හරහා ඇත සහ නැත කියන අන්න දෙකෙන් මිදෙන්නේ කොහොමද?” කියලා. ඊට පස්සේ අපිට පුළුවන් ඒ ධර්ම දකින තැනට යන ප්‍රතිපදාව ගැන දැනගන්නට, කථා කරන්නට.

මෙනෙදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා ලෝකයේ ඇතිවීම දන්න කෙනයි නැතැයි කියන අන්තයෙන් මිදෙන්නේ. ලෝක නිරෝධය දන්න කෙනයි, දකින කෙනයි තියෙනවා කියන අන්තයෙන් මිදෙන්නේ. එතකොට එහෙනම් ලෝකයේ ඇතිවීම දකිනවනම් නැතැ කියන අන්තයෙන් මිදෙනවා. තියෙනවා කියන අන්තයෙන් මිදෙනවා නිරෝධය දකිනවනම්. අපි එහෙනම් බලමු ලෝකයේ ඇති වීම කොහොමද කියලා. පින්වතුනි, මෙනෙදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැම වෙලාවෙම මේ පරිච්ච සමුප්පාද ධර්මයෙන් දේශනා කළේ ලෝකය ඇති වෙන හැටි සහ ලෝකය නැති වෙන හැටි.

“අවිජ්ජා පච්චයා සඛඛාරා, සඛඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං” කියලා. එතනදී අපි මෙහෙම බලමු. “පුරිම කම්ම හවස්මිං, මෝහෝ අවිජ්ජා, ආයුහනා සඛඛාරා, නිකාණ්ති තණ්හා, උපගමනං උපාදානං, චේතනා හවෝ ” කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළා “පුරේ කතස්ස කම්මස්ස ඉධ පටිසන්ධි

පව්වයා” - “පෙර කළා වූ කම්ය මේ ප්‍රතිසන්ධියට හේතුයි” කියලා. එතකොට මෙනෙහි මේ පරියායේ පිහිටලා අපි මෙහෙම බලමු.

අපි කියමු පින්වතුනි, පෙර අවිද්‍යාව, නිසා; අවිද්‍යාව කියනකොට ඒකද දකින්න මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ හට ගැනීම නොදන්නා කමම, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ නිරෝධය නොදන්නා කමම අවිද්‍යාව. ඒ අවිද්‍යාව නිසා කුසල, අකුසල, ආනෙඤ්ජ සංඛ්‍යාත කම් සිද්ධ කරනවා. ඒ කම් නිසයි පින්වතුනි, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය මව් කුසකට, නැතිනම් රූපෙකට බැසගන්නේ. ඒ විඤ්ඤාණය රූපෙකට බැස ගත්තට පස්සෙයි ඒ විඤ්ඤාණය ඇසුරු කරගෙන පවතින රූපය ඒ හිතේ තියෙන නාම ධර්ම වලට අනුව සැකසෙන්නේ. “විඤ්ඤාණ පව්වයා නාමරූපං” කියලා මතක් කළේ ඒ නිසා. ඒ නාමරූප දෙක නිසා ඇස,කන,දිව,භාසය,ශරීරය ආදී ස්පර්ශ ආයතන ඇතිවෙන්නේ. මෙන්න මේ ස්පර්ශ ආයතනයන්ගේ හට ගැනීමයි පින්වතුනි, ලෝකයේ හටගැනීම කියලා කියන්නේ.

මොකද, ස්පර්ශ ආයතන හය හැදුණාම අපිට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ කියන මෙන්න මේ බාහිර ආයතන ටික ලැබෙන්නේ. එතකොටයි ප්‍රකට වෙන්නේ, දන්නේ එතකොටයි.එහෙම නැතුව මේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ කියලා අපිට හම්බවෙන අරමුණු ලෝකේ තියෙනවා, එබඳු වූ අරමුණු තියෙන තැනක අපි ඉපදිලා ඉන්නවා කියන කාරණාව වටහා ගන්න එපා.එබඳු දැනුමකට යන්නට එපා. හැම වෙලාවේම ආධ්‍යාත්මික ශරීරය පැත්තෙන්ම ලෝකය බැලිය යුතුයි.මම මුලින් මතක් කළා; රෝහිතස්ස සූත්‍රයේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ පරිදි.

එතකොට බ්‍රහ්මයක් පමණ ශරීරයෙන් ලෝකයත්, ලෝක සමුදයත් අපිට වැටහෙන්නට ඕන. අපි අර ධර්මනා ටික මෙහෙම පෙළ ගස්වලා බලමු, මෙහෙම එක පෙළකට. පින්වතුනි, අවිද්‍යාව නිසා අපි දැන් මේ මනුෂ්‍ය මට්ටමේ කම්යක් කළා, කාමාවචර මට්ටමේ කම්යක් කළා කියලා හිතමු. එතකොට මරණාසන්න මොහොතේදී ඒ කම් නිමිත්ත එළඹ සිටිනකොට, ඒ කෙරෙහි ඇති තණ්හාව, නන්දි රාගය නිසා ඔන්න විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් මව්කුසකට පැමිණෙනවා. එතකොට අවිද්‍යාව තිබුණොත්, අවිද්‍යාව තියෙන තැනක කම් රැස්වීම නවත්වන්න බැවයි. අවිද්‍යාව තියෙන තැනක කම් රැස්වෙනවා කියන පරියායක් වෙනවා. කම් රැස්වුණාම, කම් රැස්කළොත්, ඒක ප්‍රතිසන්ධි පිණිස, විඤ්ඤාණයාගේ පිහිටීම පිණිස හේතු වෙනවාමයි කියන දහම් න්‍යායක් තියෙනවා.

හැබැයි මෙනෙහි ඒ විඤ්ඤාණය කම්යෙනුත්, කම්ය අවිද්‍යාවෙනුත් වෙන් කරන්න බෑ. මෙනෙහි තියෙනවා හැම වෙලාවේම සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයක්,

සම්ප්‍රයුක්ත න්‍යායක්.ඒ කියන්නේ ඒ හා යෙදිලා තියෙනවා කියලා. කම්ය තියෙන තැනක තියෙනවා අවිද්‍යාව තියෙනවා කියන ධර්මාවය. කම්ය තුළින් විද්‍යමානයි මම ඉන්නවා, අභවලා ඉන්නවා කියන පරියාය තියෙනවා ඒ තුළ. එතකොට ඔන්න කාමාවචර කුසල කම්යක් කළ නිසා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් මේ විඤ්ඤාණය මව් කුසට බැස ගන්නා.

දැන් මේ විඤ්ඤාණය කියන තැන පින්වතුනි, කම්ය හා සම්ප්‍රයුක්තයි. හැම වෙලාවෙම විඤ්ඤාණය සංඛාරය හා සම්ප්‍රයුක්තයි. සංඛාරය විඤ්ඤාණය හා සම්ප්‍රයුක්තයි. ඔතන අඤ්ඤමඤ්ඤ කෘත්‍යයකුත් වෙනවා. මේක බොහොම ගැඹුරු සිද්ධියක්. ඒක අපිට දකින්න ලැබෙන්නේ අතිධර්මයේ පටිච්ච සමුප්පාද විභංගය වගේ තැන් වලදී. සංඛාරය විඤ්ඤාණයටත්, විඤ්ඤාණය සංඛාරයටත් අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය තියෙනවා. (ඉතිං මේ ටික මම මතක් කළේ නිකං.)

මෙතනදී (කියන) කාරණාවක් තියෙනවා. දැන් ප්‍රතිසන්ධි සිත විපාක සිතක් වුණත්, ඒ හිතේ තියෙන නාම ධර්ම ටික, ඒ හිතේ තියෙන ගතිය හැපිලා තියෙනවා අන්න අර කම් සිතේ තිබුණු ගති ටික ඔක්කොම. එතකොට පෙර අවිද්‍යාව නිසා කම් කළාම, ඒ කම්යෙන්ම ඔසවපු, ඒ කම්යෙන්ම මෙහෙයවපු ප්‍රතිසන්ධි සිතක් පහළ වෙනවා. ඔන්න ඒ හිතේ තියෙනවා නාම ධර්ම ටිකක් වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියලා. මෙන්න මේ නාම ධර්ම වල තියෙනවා කම් ගති. මොන විදියේ විපාකයක්ද විඳින්න සකස් කරලා දෙන්න ඕන කියන ටික. එතකොට ඒ හිතේ තියෙන නාම ධර්ම වලට අනුවයි මේ රූපය හැදෙන්නේ. මම ඕක නිතරම මතක් කරලා තියෙනවා.

කන බොන ආහාර ගැන අපි ගත්තහම, එකම බත්,පාන්,කවුපි,මුං අරට අපි ආහාරයට ගත්තහම ස්ත්‍රී රූපයක් හැදෙනවා, පුරුෂ රූපයක් හැදෙනවා, උස රූපයක්, කළු රූපයක් කියලා මේ විදියට එකම ආහාරය අරගෙන නානත්වයකට රූපය හැදෙන්නේ. ස්ත්‍රී, පුරුෂ භාවයෙන් ප්‍රභේදයකට පත්වෙන්නේ ආහාරයේ තියෙන විශේෂණයක් නිසා නොවෙයි. මේ ප්‍රතිසන්ධි සිත ඇසුර කරගෙන, ප්‍රතිසන්ධි සිතේ තියෙන නාම ධර්ම වලට අනුවයි මෙන්න මේ රූපය හැදෙන්නේ. ඒ ප්‍රතිසන්ධි සිතේ කම්ප රූප. ඉත්ථිත්ථිය, පුරුෂිත්ථිය, පීචිතිත්ථිය කියලා මෙන්න මේ ඉන්ද්‍රිය රූප ටිකක් තියෙන්නේ.

මේ ඉන්ද්‍රිය කෘත්‍ය කරන රූප හැමවෙලාවෙම කම්පයි. කම්ප රූප හැම වෙලාවෙම ඉන්ද්‍රියයි. එතකොට මේ හිතේ තියෙන ඉත්ථිත්ථිය, පුරුෂිත්ථිය ආදී ගති ටිකට අනුවයි ඒ කන බොන ආහාරය හැදෙන්නේ. එතකොට විඤ්ඤාණයේ යම් මට්ටමක් තියෙනවානම්, ඒ විඤ්ඤාණයේ මට්ටමටයි මේ නාම රූප දෙක හැදෙන්නේ. එතකොට නාම රූප දෙකේ රළු සියුම් බව අනුව,

මේ නාම රූප දෙකේ මට්ටමටයි පිත්වතුනි, ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ආයතන ටික හැදෙන්නේ. අන්න ඒ ආයතන වල හැටියටයි පිත්වතුනි, අපිට රූප හම්බවෙන්නේ.

එතකොට තියෙන රූපයක්, තියෙන ශබ්දයක් හම්බවෙනවා නෙමෙයි; අපි ගාව තියෙන ඇහේ මට්ටමටයි අපිට රූප හම්බවෙන්නේ. රූපය දිනා බලලා ඇහැ තීරණය කිරීම නෙමේ අවශ්‍ය වෙන්නේ. එහෙම නෙමේ ධර්මාවය, පරියාය. ඇහැ නිසයි පිත්වතුනි, රූප පෙනෙන්නේ. ඇහැ කියන්නේ කම්ප රූපයක්. යම් විදියක රූපයක් පෙන්නලාද අපිට සැපදක් විඳවන්න පුළුවන්, ඒ විදියේ රූපයක් පෙන්නන්නයි මේ ඇහැ හැදිලා තියෙන්නේ. මොකද, කම්පයන්ම මෙහෙයවපු ප්‍රතිසන්ධි සිතක් තියෙන්නේ. ඒ සිතට අනුවයි නාම ධර්ම දෙක තියෙන්නේ. එතකොට ඒ නිතේ තියෙන්නේ විඳින්න ඕන හැටි. ඒ සිතට අනුවයි නාම රූප දෙක. ඒ නාම රූප දෙකේ තියෙන්නේ කම්පේ ගතිය. ඒ නාම රූප දෙකේ හැටියටයි ආයතන කියලා මෙහෙම ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙහුයි අපි ගවේෂණය කළ යුත්තේ.

මෙතනදී අපිට ඇහෙන්න බලලා යම්කිසි රූපයක් පෙනෙන්නම්, මේ පෙනෙන හැම රූපයක්ම ඇහැ නිසයි අපිට පෙනෙන්නේ. එතකොට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම කියන බාහිර ආයතන හයම අපිට හම්බවෙන්නේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික නිසයි. ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික තියෙන්නේ “අවිජ්ජා පච්චයා සඛබාරා, සඛබාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා සළායතනං” කියන ටිකෙන්.

එතකොට මේ ලෝකය ඇතිවෙන හැටි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්නුවේ යම් කිසි කෙනෙකුගේ අවිද්‍යාව රළු මට්ටමක තිබුණොත්, කාමාවචර මට්ටමක තිබුණොත්, ඒ අවිද්‍යා මට්ටම අනුව කුසල කම්පයක් කළොත්, ඒ කුසල කම්ප මත ප්‍රතිසන්ධි සිතක් ඇතිවෙනවා. එහෙම වුණොත් නාම රූප දෙකක් ඇතිවෙනවා. නාමරූප නිසා ආයතන ටිකක් ඇතිවෙනවා. ආයතන නිසා මේ ලෝකය පෙනෙනවා. ඒ වාගේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ හදලා පෙන්නනවා.

ඊට පස්සේ මෙතනදී පිත්වතුනි, අපි තව ටිකක් මෙහෙම බලමු. මේ කම්පේ ගතිය අඩුවෙන්න, අවිද්‍යාව තව ටිකක් හීන වුණොත්, අවිද්‍යාව තව ටිකක් ගෙවුණොත්, කම්ප තව ටිකක් මට්ටමට වුණොත්, කම්ප තව ටිකක් සුබුම වුණොත්, ඇතිවෙන ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටනවා. ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටනකොට ඒ සිතට අනුව ඇතිවෙන නාමරූප දෙක ඉතාම සුබුමයි. ඒ නාමරූප දෙක නිසා හටගන්න ආයතන ඉතාම සුබුමයි. සියුමැලියි. ඒ

සියුමැලි ආයතන වලට ප්‍රකට වන රූප අපේ මට්ටමේ නෙමේ. මේ වගේ රළු රූප නෙමේ. මේ අවකාශයේ තියෙන සියුම් රූපත් ප්‍රකටයි. එතකොට ඔන්න ඒ මට්ටමට කියනවා දෙවියෝ කියලා.

තව්නිසා වැසි දෙවියෝ අපිට පේන්නෑ. අපේ ඇහැට පේන්නේ නැති සියුම් රූප. නමුත් ඒද කාම හවයේ. කබලිංකාර ආහාරයෙන් හැදෙන්නේ. එතන වෙනස් වුණේ කුමක් නිසාද? අවිද්‍යාව අඩු වෙච්ච නිසා කම්ය සුබ්බයි. කම්ය සියුම් වෙච්ච නිසා ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටනවා. එහෙම වුණාම නාමරූප දෙක සියුමැලියි. ඒ සියුමැලි නාම රූප දෙක නිසා ඇතිවෙන ආයතන බොහොම සුබ්බයි. සියුමැලියි. ඒ ආයතන වලට ප්‍රකට වෙන රූප මේ වගේ නෙමේ. මේ අවකාශයට ඔබ්බෙන් තියෙන සියුම් රූපද පෙනෙනවා.

අපි ඕකෙදි තව ටිකක් විස්තර කරලා බැලුවොත්, අවිද්‍යාව තව ගොඩාක් ප්‍රණීත වුණොත්, ඒ වගේම කම්ය අධිකතර ප්‍රණීත වුණොත්, මේ විඤ්ඤාණය ඉතාමත් ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටනවා. එහෙම පිහිටියාම ඇතිවෙන නාමරූප දෙක ඉතාමත් සියුමැලියි. ඉතාමත් සියුම්. එහෙම වුණොත් ඒ ඇතිවෙන ඇස්, කන්, නාසා ආදී ආයතන ඉතාමත් සියුම්. එහෙම වුණොත් ඒ ඇස්, කන් ආදී ආයතනයන්ට ප්‍රකට වෙන රූප, ශබ්ද ඉතාමත් සියුම්. ඔන්න ඒ වගේ වෙලාවට අපි කියනවා බ්‍රහ්ම ලෝකේ ඉපදිලා කියලා.

ඒ වගේම පින්වතුනි, අවිද්‍යාව ඉතා දැඩි වුණොත්, රළු වුණොත්, ඒ ඇතිකරගන්න කම්ය ඉතාමත් දැඩියි. ඒ ඇති කරගන්න කම්ය ඉතාමත් දැඩි වුණොත්, විඤ්ඤාණය හීන ධාතුවේ පිහිටනවා. හීන ධාතුවේ විඤ්ඤාණය පිහිටියාම, එතන ඇතිවෙන නාමරූප දෙක රළුයි. එතකොට ඇතිවෙන නාමරූප දෙක රළු වෙනකොට ඒ ආයතන රළුයි. පින්වතුනි, ඒ ආයතන රළු වෙනකොට හැම වෙලාවෙම යම් ස්පර්ශයක් ස්පර්ශ වෙනවනම්, ඒක දුක් සහගතමයි. අන්න ඒ මට්ටමට කියනවා අපාය කියලා. එතකොට මෙතනදි අපාය, දිව්‍ය ලෝකය, බ්‍රහ්ම ලෝකය කලින් තියෙනවා නෙමෙයි. මේ පරිච්ච සමුප්පාද ධර්මය යම් කෙනෙක් හොඳට දැක්කොත්, එයාට පේනවා මේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික ඇතිවීමමයි ලෝකයේ ඇතිවීම කියලා.

“ඛන්ධානං පානුනාවෝ ආයතනානං පට්ටාහෝ. අයං චුච්චති ජාති”. ජාති කියලා කියන්නේ ස්කන්ධයන්ගේ ලැබීමක් තියෙනවනම්, ආයතනයන්ගේ පහළ වීමක් තියෙනවනම්, මෙන්න මේ ටිකට ඉපදීම කියලා කියන්නේ. හැබැයි හොඳට මතක තියා ගන්න ඕන, අපිට පෙනෙන රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ උපන්නා නෙමේ. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය උපන්න නිසා මේ ධර්මයෝ ප්‍රකටයි.

අපි නිතරම ඉන්නේ ඇහැර, කන, දිව, නාසය, ශරීරය තියෙනවා, ඒ රූප තියෙන තැනක ඇහැර හැදිලා වගේ. එහෙම නෙමේ ඉස්සෙල්ලා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය පිහිටලා, නාමරූප දෙක ඇතිවෙලා, ආයතන හැදුණු නිසා මේ රූප පෙනෙන්නේ. එතකොට රූපය කියන එක උපද්දන්නේ පින්වතුනි, මෙබඳු රූපයක් හඳුලා පෙන්න්නේ මේ ඇහෙන්. විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත වෙලා, නාමරූප දෙක ප්‍රණීත වුණොත් මේ ඇහැර ප්‍රණීතයි. එදාට මේ පෙනෙන රූපය වෙනස් වෙනවා. එදාට අපි කියනවා දිව්‍ය ලෝකේ ඉපදිලා කියලා.

තවත් විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත වෙලා, නාමරූප දෙක ප්‍රණීත වෙලා, මේ ඇහැර ප්‍රණීත වුණොත්, මේ පෙනෙන රූපය තවත් ප්‍රණීතයි. තවත් වෙනස් වෙනවා. එතකොට බ්‍රහ්ම ලෝකේ කියනවා. හැම වෙලාවෙම දෙවියන්ගේ මට්ටමේ රූප දකිනවද, බ්‍රහ්මයෙකුගේ මට්ටමේ තියෙන සැප දුක් විඳිනවද, මනුෂ්‍යයෙකුගේ මට්ටමේ රූපයකින් සැප දුක් විඳිනවද කියන කාරණාව තියෙන්නේ අපි ලබා ගන්න ඇහැර මතයි. ඇහැර කියන එක තියෙන්නේ අපි හදාගන්න නාමරූප දෙක මතයි. නාමරූප දෙක තියෙන්නේ හදාගන්න ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය මතයි. හදාගන්න ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය තියෙන්නේ කම්ම මතයි. කම්ම කියන එක තියෙන්නේ අවිද්‍යාව මතයි.

යම්කිසි කෙනෙකුට වැටහීමක් ඇතිවුණොත්, අපාය තියෙනවා, මනුෂ්‍ය ලෝකේ තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකේ තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකේ තියෙනවා කියන කාරණාව විද්‍යමාන නෑ. ලැබෙන්නේ නෑ. කුමක් නිසාද? යම් කිසි තැනක මෙන්න මේ පට්ඨිව සමුප්පාද ධර්මය හරහා දැකලා මෙන්න මෙහෙමයි ලෝකේ ඇතිවෙන්නේ කියලා දන්න නිසා. කුමක් නිසාද? දැන් අපි දැක්කා අවිද්‍යාව අඩුවෙලා, කම්ම ඒ මට්ටමට ඇවිල්ලා, ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ප්‍රණීත ධාතුවේ පිහිටලා, අනුක්‍රමයෙන් ඒකේ රළු සියුම් බව මත නාමරූප දෙක, ආයතන ටික ඇතිවුණොත්, මනුෂ්‍ය ලෝකය, දිව්‍ය ලෝකය, බ්‍රහ්ම ලෝකය කියන මට්ටම විද්‍යමාන වෙනවා. ඒ වගේම අවිද්‍යා, කම්ම නිසා ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය හීන ධාතුවේ පිහිටියොත්, ඒ හීන වූ නාමරූප නිසා හීන වූ ආයතන ටිකක් හැදුණොත්, හීන වූ මට්ටමේ දුක් විඳින්න වෙනවා කියලා දැක්කොත්, මෙන්න මේ නිසා මෙයා අපාය නෑ, මනුෂ්‍ය ලෝකේ නෑ, දිව්‍ය ලෝකේ නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකේ නෑ කියලා කියන්නේ නෑ.

ඒ එක්කම එයා දන්නවා; අවිද්‍යාව යම්කිසි කෙනෙකුට අඩු වුණොත්, ගොඩාක් අඩුවුණොත්, ඒ වගේම අකුසල කම් නොකළොත්, විඤ්ඤාණය හීන ධාතුවේ පිහිටියේ නැත්නම්, බැසගත්තේ නැත්නම්, ඒ මට්ටමේ නාමරූප දෙකක් හැදුණේ නැත්නම්, ඒ මට්ටමේ ආයතන නැත්නම්, ඒ මට්ටමේ ස්පර්ශයක් වෙන්නේ නෑ. ඒ මට්ටමේ සැපක් දුකක් ලැබෙන්නේ නෑ. එහෙනම්

මෙන්න මේ හේතු එල දහම යම්කෙනෙක් දැක්කොත්, එයා අපාය තියෙනවා කියලා කියන්නේ නෑ.මොකද, අපාය ඒකාන්තයෙන් තියෙනවා නෙමෙයි. අපාය කියන එක උපදින්න තියෙන හේතු ටික නැත්නම්, අපාය කියන එක උපදින්නේ නෑ.

එතකොට මනුෂ්‍ය ලෝකේ කියන එක අවිද්‍යාව අඩුවෙලා, කම්ය ටිකක් ප්‍රණීත වෙලා, විඤ්ඤාණය මව් කුසකට නොපැමිණුනොත්, මෙබඳු වූ නාම රූප දෙකක් නෑ. එහෙම වුණොත් මෙබඳු වූ ආයතන නෑ. එහෙම වුණොත් මෙබඳු වූ රූප අපිට සැප දුක් විඳින්න පුළුවන් විදියේ, මේ මනුෂ්‍ය මට්ටමේ රූප, ශබ්ද ආදිය අපිට උපදින්න විදියක් නෑ. එහෙම ලෝකයක් නෑ එතකොට. එහෙම දැක්කාම එයාට මනුෂ්‍ය ලෝකේ තියෙනවා කියන කාරණාව විද්‍යමාන නෑ.

එයා දන්නවා, ලෝක නිරෝදය දකිනකොට තියෙනවා කියන අන්තය ඇසුරු කරන්නේ නෑ. අවිද්‍යාව ගෙවුණොත්, දිව්‍ය ලෝක, බ්‍රහ්ම ලෝක මට්ටමේ කම් රැස් නොවුණොත්, ඒ මට්ටමේ විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් නොපැමිණුනොත්, නාම රූප දෙක නෑ. එහෙම වුණොත් ආයතන නෑ. එහෙම වුණොත් ඒ මට්ටමේ රූප, ශබ්ද ආදිය අහලා, දැනගෙන සැප දුක් විඳිනවා කියන ධර්මතාවයක් නෑ. ඒකයි “අවිජ්ජායත්තේව අසේස විරාග නිරෝධෝ”. අවිද්‍යාව ශේෂයක්වත් නැතිව නිරුද්ධ වුණොත් මොකද වෙන්නේ? “සඛ්ඛාර නිරෝධෝ”. පුඤ්ඤාභි සඛ්ඛාරත් නෑ; අපුඤ්ඤාභි සඛ්ඛාරත් නෑ; ආනෙඤ්ජාභි සඛ්ඛාරත් නෑ.“සඛ්ඛාර නිරෝධෝ විඤ්ඤාණ නිරෝධෝ”. එහෙම වුණොත් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණීමක් නෑ. එහෙම වුණොත් මොකද වෙන්නේ? මේ නාමරූප දෙක නෑ. එහෙම වුණොත් මේ ආයතන නෑ. ආයතන නැති වුණොත් මොකද වෙන්නේ? මේ වගේ රූප, ශබ්ද හම්බවෙන්නේ නෑ.

අන්න ඒ පරියාය දැක්කොත් යම් කිසි කෙනෙක්, ඒකෙන් කියනවා ලෝකය තියෙනවා නෙමේ කියලා. එතකොට අවිද්‍යාව නිසා ස්පර්ශ ආයතන ටික හැදිලා, රූප, ශබ්ද උපද්දලා විඳින්න ලෝකයක් හදලා දෙන පරියාය දැක්කාම නෑ කියන්නේ නෑ. අවිද්‍යාව නැති කරලා, කම්ය නැති කරලා, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ නූපදිමක් කළොත්, මේ වගේ විඳින්න රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ හම්බවෙන්නේ නෑ කියලා දකිනකොට තියෙනවා කියලා කියන්නේ නෑ. මේ පටිච්ච සමුප්පාද සිද්ධියෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනාවරණය කරන්න හදනවා විශේෂ දෙයක්.

ඒ කියන්නේ: මේ මුළු ලෝකෙම නිතාගෙන ඉන්නේ, ඉපදෙන්න ඉස්සෙල්ලා මේ ලෝකේ තිබුණා, ඒ තියෙන ලෝකෙකයි අපි උපන්නේ, අපි ඉපදිලා ඉන්නේ. එතකොට උපන්නට පස්සේ ලෝකය තියෙනවා, තියෙන ලෝකේ ඇසුරු

කරමිනුයි අපි ජීවත් වෙන්නේ, පසු කාලෙකදී කම්පනරූපව අපි මැරලා යනවා, ලෝකය තියෙනවා කියලයි හිතන්නේ. නමුත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ පරිච්ඡ සමුප්පාදය හරහා අර්ථ විවරණයක් කරනවා; මේ ලෝකෙට සාධාරණ නොවුණු, “දේවෙන වා, මාරේන වා, බ්‍රහ්මණා වා, කේනපි වා ලෝකස්මිං” කියලා. දෙවියෙකුටවත්, මාරයෙකුටවත්, බ්‍රහ්මයෙකුටවත්, ශ්‍රමණයෙකුටවත්, බ්‍රහ්මණෙකුටවත් කියන්න බැරි, පවත්වන්න බැරි ධර්මතාවයක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

ඒ තමයි, ලෝකේ තියෙනවා, තියෙන ලෝකෙට අපි ඇවිල්ලා ඉපදුණා නෙමේ. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඉපදීමයි ලෝකේ ඉපදීම කියලා භග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ. තියෙන ලෝකෙක අපි ජීවත් වෙනවා නෙමේ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ ජීවත්වීමම ලෝකයේ ජීවත්වීම, ලෝකයේ පැවැත්ම. ලෝකේ තියෙද්දී අපි මැරලා යනවා නෙමේ; ස්පර්ශ ආයතන හයේ නිරෝධයම ලෝක නිරෝධය කියන ධර්මතාවයකුයි මේ පරිච්ඡ සමුප්පාදය හරහා පෙන්වන්නේ.

පින්වතුනි, මේ පරිච්ඡ සමුප්පාදය පෙන්නුවේ ලෝකය ඇතිවෙන හැටි පෙන්නන්න. ඒ කිව්වේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ඇති කරපු නිසා, ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් උපද්දවපු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශයකුයි අපි පරිහරණය කරන්නේ මිසක මේ ස්පර්ශ ආයතන හය ඇතිවෙන්න ඉස්සෙල්ලා, පස්සේ උපන්න ඇහැකින් දකිනවා කියන එකක් නෙමේ මේ පෙන්නන්න හදන්නේ. අපි හිතන්නේ, ඉස්සෙල්ලා තිබුණු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ පස්සේ උපන්න ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරයකින් පරිහරණය කරනවා කියන කාරණාව.

නමුත් මෙතනදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදිලි කරලා දෙන්න උත්සාහවත් වෙනවා; ඉස්සෙල්ලා පහල වෙච්ච රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බයන් පස්සේ උපද්දලා දිපු ඇහැ, කණ, නාසය, දිව, ශරීරයකින් දැක්කා, දැනගන්නා නෙමේ; ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ටික ඇතිවුණේ මෙන්න මේ හේතු ටික නිසයි. මෙන්න මේ හේතු ටික නිසා හටගත්ත ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන මේ ආයතන ටික නිසා උපද්දවපු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බයකිනුයි අපි සැප දුක් විඳින්නේ. ඒවා එක්කයි ගනු දෙනු කරන්නේ. එතකොට අපේ කම්යට අනුවයි ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය හැදිලා තියෙන්නේ. ඒ කම්යෙන් උපද්දවපු රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බයකින් නම් අපි සැප දුක් විඳින්නේ.

ඒ කියන්නේ මෙනෙදි පරියායක් එනවා; අපි සැප දුක් විඳින්නේ පෙර කළා වූ කම්යට අනුව. ඒ කියන්නේ පෙර කළා වූ කම්ය යම් විදියකට වින්ද හැකිද, ඒ විදියට විඳින්නයි මේ ආයතන ටික සකස් කරලා තියෙන්නේ. අපිට ඕන ඕන විදියට විඳින්න බෑ. ආයතන ටික තියෙන්නේ මේ කම්යේ මට්ටමට. මේ ඇහැට කියනවා කම්ප රූපයක්, කණ කම්ප රූපයක්, නාසය කම්ප රූපයක්. “චක්ඛුං භික්ඛවේ පුරාණ කම්මං” - “මහණෙනි, ඇස පුරාණ කම්යයි”. “සෝතං භික්ඛවේ පුරාණ කම්මං” - “මහණෙනි, කණ පුරාණ කම්යයි”. ඇහැ, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය කියන මේවා පුරාණ කම්යයි.

එතකොට මේ පුරාණ කම්ය නිසා ඒවාට යම් යම් ආකාරයකින් විපාක විඳින්න පුළුවන් විදියට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ හදන එක තමයි මේ ආයතන ටිකේ කෘත්‍යය. පුරාණ කම්යෙන් හැදුණු ආයතන ටික වැඩක් කරනවා. ඒ තමයි, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ කියන මේවා හදලා චක්ඛු විඤ්ඤාණ, සෝත විඤ්ඤාණ, ඝාණ විඤ්ඤාණ කියන මේ ටික උපද්දවන්න ඉඩ දිලා තියෙනවා. ඒකයි “සළායතන පච්චයා එස්ස” කියන්නේ. මේ ස්පර්ෂයට සම්පූර්ණ බලය දරන්නේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික. එතකොට මේ අපට ලෝකෙකින් සැප දුක් විඳින්න හම්බවෙන්නේ පන්වතුනි, මේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටික නිසයි.

ඉතින් මෙනෙදි මම මතක් කළේ මේක ටිකක් ගැඹුරැයි කියලා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනාවරණය කරන්න උත්සාහවත් වෙනවා; බොහෝ සෙයින්ම මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය හරහා ලෝකය ඇතිවෙන්නේ මෙන්න මේ ක්‍රමයටයි කියලා. ලෝකය කියලා එකක් තිබුණා නෙමේ. ඉපදෙන්න ඉස්සෙල්ලා තියෙනවා එහෙම නෙමේ. මේ අවිද්‍යා, කම් නිසා මේ ලෝකය ඇතිවෙන හැටිත්, ඊට පස්සේ ඒ හරහා ලෝකේ උපද්දවාගෙන සැප දුක් විඳින හැටිත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා.

එතකොට ඒකෙන් පෙන්නනවා; මේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා ලෝකය ඇතිවුණා කියන සිද්ධියෙන් ලෝකය ආධ්‍යාත්මික හේතු ටික හැදිලා ඒ නිසා මේ ලෝකේ උපදින හැටි. ඔන්න මේ පරියාය හරියට තේරුණාම, අපිට කවදාවත් අපාය නෑ, දිව්‍ය ලෝකේ නෑ, බ්‍රහ්ම ලෝකේ නෑ කියන්න බෑ. ඒ අන්තයට පත්වෙන්නේ නෑ. “අවිජ්ජා පච්චයා සඛබාරා, සඛබාර පච්චයා විඤ්ඤාණං” කියලා මේ හේතු ප්‍රත්‍යය දැක්කොත්, පටිච්ච සමුප්පාදය දැක්කොත්, (පටිච්ච කියන්නේ හේතු. සමුප්පාද කියන්නේ උපදවන) එලයන් උපදවන හේතු ටික දැක්කොත් පින්වතුනි, එයා නෑ කියන්නේ නෑ. එතකොට ඔන්න එයා උච්ඡේද දෘෂ්ඨියෙන් මිඳෙනවා මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දැකලා.

ඊට පස්සේ මේ හේතු ටික නිරුද්ධ වුණොත්, මේ ඵලය නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පටිච්ච සමුප්පාදයත්, ඒ සමුප්පාදය නැතිවුණොත්, සමුප්පන්නය, නැත්නම් හටගන්න ඵලයත් නොලැබෙන බව දැක්ක නිසා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වුණොත් සංඛාර නිරුද්ධ වෙනවා කියලා මේ පටිච්ච සමුප්පාද නිරෝධයෙන් පෙන්නුවා. පින්වතුනි, ලෝක නිරෝධය හරියට යම්කිසි කෙනෙක් දැක්කොත්, එයා අපාය තියෙනවා, මනුෂ්‍ය ලෝකේ තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකේ තියෙනවා, බ්‍රහ්ම ලෝකේ තියෙනවා කියලා කියන්නේ නෑ.

මොකද, එයා දන්නවා අපායට යන පාරත්, අපායෙන් මිඳෙන පාරත්. දිව්‍ය ලෝකට යන පාරත්, දිව්‍ය ලෝකෙන් මිඳෙන පාරත්. බ්‍රහ්ම ලෝකට යන පාරත්, බ්‍රහ්ම ලෝකෙන් මිඳෙන පාරත් දන්නවා. සතර අපායට යන පාරත් දන්නවා, සතර අපායෙන් මිඳෙන පාරත් දන්නවා. යම් තැනක් සංඛ්‍යාය නම්, සංඛ්‍යායේ ලක්ෂණ තුනක් තියෙනවා. "උප්පාදෝ පඤ්ඤායති, වයෝ පඤ්ඤායති, ඩීතස්ස අඤ්ඤානත්ථ පඤ්ඤායති" කියලා.

මේ අවිද්‍යාව කියන ප්‍රත්‍යය නිසා හටගන්න, ඒ හේතූන්ගෙන් හටගන්න තුන් ලෝකයක් තියෙනවා නම්, ඒ තුන් ලෝකයම දන්නවා. ඒ තුන් ලෝකය තුළ තියෙන හැම දේකම ඉපදීම තියෙනවා. ඒ වගේම ඒ හැම දේකම නැතිවීම පෙනෙනවා. ඒ වගේම සිරියනුගේ වෙනස් බවක්, දිරිමක් පෙනෙනවා. එහෙනම් ජාති, ජරා, මරණ කියන තුන සාධාරණයි මේ හැම දේකටම කියන ටික පේනවා තුන් භූමියටම. ඒ නිසා ඒ ධර්මයන්ගේ ඉපදෙන මාවතත් දන්න, ඒක නැති කරන මාවතත් දන්න කෙනා යම් මාර්ගයකින් ගිහිල්ලා ජරා, මරණයි උපදවන්නේ කියලා දකිනවනම්, එහෙනම් ඒකට හිත නැමෙන්නේ නෑ. කැමති වෙන්නේ නෑ. යම් මාවතකින් ගිහිල්ලා ඒක නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන් නම්, ඒ මාවතම කැමති වෙනවා.

ඉතිං, මම මේ පිංවතුන්ට මතක් කළේ මේ ටිකේදී, මේ කච්චාන ගොත්ත සූත්‍රය හරහා, මේ ලෝකේ බොහෝ සෙයින්ම තියෙන්නේ ඉපදෙන්න ඉස්සර වෙලා උපන්න ලෝකෙකුත්, ලෝකේ තියෙද්දී අපි මැරලා යන පරියායකුත්. එතකොට එහෙම කෙනාට මේ ලෝක නිරෝධය සඳහා මොකුත් කරගන්න බෑ. තමන්ට තියෙන ලෝකය අරඹයා කුසල, අකුසල කරගන්න විතරයි පුළුවන්. තමන්ගේ ගැලවීමක් ගැන හොයනවා. නමුත් ලෝකේ තියෙනවා කියන දෘෂ්ඨිය මත තමන් ඉන්නවා කියන කාරණාව පේන්නේ නෑ.

එතකොට තමන් තුළ හැම වෙලාවෙම ලෝක නිරෝධයක් ඵලඹ සිටින්න කුමයක් නෑ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ, මේ ස්පර්ශ ආයතන හය හරහා ලෝකයම ඇතිවෙන්නේ මෙහෙමයි. තමන් කියලා වෙන් කරන්න හෝ

ලෝකය තමන්ගෙන්, තමන් ලෝකයෙන් වෙන් කරන්න බෑ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇතිවීමම ලෝකයේ ඇතිවීම. ස්පර්ශ ආයතන හය නිරුද්ධ වුණොත් ලෝකය නිරුද්ධ වෙනවා. ලෝකේ ඉතුරුයි තමන් නැති වෙනවා හෝ තමන් ඉතුරුයි ලෝකේ නැති වෙනවා කියලා එකක් නෑ.

පින්වතුනි, යම් තැනක ලෝකේ තියෙද්දී තමන් නැති වෙනවා කිව්වත්, තමන් ඉද්දී ලෝකේ නැති වෙනවා කිව්වත්, හැම තැනම කෙළෙස්, ප්‍රපඤ්ච තියෙනවා. මේක ඉතාම සියුම්. එතකොට මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දේශණා කරලා, ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දකින්න යන ප්‍රතිපදාව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළා. පින්වතුනි, මම ඒ ප්‍රතිපදාවන් ඕගොල්ලන්ට පැහැදිලි කරලා දෙනවා. මෙන්න මේ ප්‍රතිපදාවේ ගිහිල්ලා බඹයක් පමණ වූ ශරීරයෙන් ලෝකේ ඇතිවීම හා නැතිවීම කියන එක දකින්න පුළුවන්. අන්න ඒක දැක්කාම මෙන්න මේ අන්න දෙකට නොපැමිණ සියලුම ආප්‍රව ක්ෂය කරලා, මේ පීච්චයේදීම සසර දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන් කියන දහම් පරියායක් විද්‍යමානයි.

නමුත් අද දවසේදී ඒ මාර්ගය ගැන පැහැදිලි කරන්න කල් වේලා මදි. අද මේ දේශනාවේදී මම ලෝකයේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් පෙන්වුවා. මම බලාපොරොත්තු වෙනවා; ඒ ධර්මය දකින තැනට මනස ගන්න තියෙන ප්‍රතිපදාව මොකක්ද? කියන කාරණාව ඊළඟ සතියේදී මේ පින්වතුන්ට පෙන්නන්නට. ඊළඟ සතියේ කොටසින් බලාපොරොත්තු වෙන්න; මේ පටිච්ච සමුප්පාදය දකින තැනට අපේ මනස ගෙන එන්න අපි කුමක් කළ යුතුද? කුමන ධර්ම පරියායක පිහිටලා, කුමන ධර්මයක් වඩලද පටිච්ච සමුප්පාදය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් කියන එක. එබඳු දැක්මක් ඇතිකරගෙන සසර දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන් කියන කාරණාව පෙන්වනවා. ඒ නිසා මේ දේශනාවේ ඉතුරු කොටස ඊළඟ සතියේදී බලාපොරොත්තු වෙන්න. මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කළ ඔබ හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.

සාධු!සාධු!!සාධු!!!

**අතිපූජනීය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්ද්‍රයාණන් වහන්සේ විසින් 2013 වර්ෂයේදී
බෞද්ධයා නාලිකාව වෙනුවෙන් කච්චායන ගොත්ත සූත්‍රය අනුසාරයෙන් සිදුකරනු ලැබූ
ධම් දේශනා මාලාවේ දෙවන ධම් දේශනය**

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස.....//

ධම්ශ්‍රවණානිලාශී, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පිංවතුනි, අද දවසේදී මේ පිංවතුන් මේ මොහොතේදී සුදානම් වෙන්නේ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට. හැම දෙනාම බොහොම වුවමනාවෙන් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන. විශේෂයෙන්ම අපි මතක් කළා; ගිය සතියේ සංයුක්ත නිකායේ, කච්චායන ගොත්ත සූත්‍රය ඇසුරෙන්, ලෝකය ඇතිවෙන හැටි හා ලෝකය නැතිවෙන හැටි අපි ටිකක් විස්තර කළා. විස්තර කරලා ඊළඟ සතියේදී, ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධම්මය දකින තැනට, නැත්නම් ලෝකය ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි දකින තැනට අපේ මනස ගෙනියන්නේ කොහොමද?, ඒ සඳහා මගේ මග කෙබඳුද? කියන කාරණාව විස්තර කරන බවට මතක් කළා.

ඉතිං, අද මේ දේශනාව ගිය සතියේ අපි විස්තර කළ, දේශනා කළ, කච්චායන ගොත්ත සූත්‍රයටම සම්බන්ධ වෙනවා. ආපනු පොඩ්ඩක් ආවර්ජනා කරගන්න ඒ සූත්‍රය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළේ, ලෝකය බොහෝ සෙයින්ම ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙක ඇසුරු කරනවා කියලා. ලෝකයේ ඇතිවීම දකින කෙනා නැතැයි කියන අන්තය ඇසුරු කරන්නේ නෑ කියන එක මතක් කළා. මේ අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර ඇතිවෙලා, සංස්කාර නිසා විඤ්ඤාණය ඇතිවෙලා, විඤ්ඤාණය නිසා භාමරූප ඇතිවෙලා, ඒ නිසා ස්පර්ෂ ආයතන හය ඇතිවෙලා ලෝකය ඇතිවෙන හැටි.

අපායද, මනුෂ්‍ය ලෝකෙද, දිව්‍ය ලෝකෙද, ඔහිම ලෝකෙද කියන මේ ලෝකය ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය ඇතිවීමෙන් උපදින බව. එහෙම නැතුව කලින් තිබුණු ලෝකයක් නෙමේ. ඊට පස්සේ ඇතිවෙන හැටි දකින කෙනා නෑ කියන්නේ නෑ. ඒ වගේම ඒ මට්ටමේ අවිද්‍යාව නැති වෙලා, කම්ම නැති වෙලා, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය නොපැමිණුනොත්, භාමරූප දෙක නොහටගන්න බවත්, එහෙම වුණොත් ආයතන නොහටගන්න බවත්, එහෙම වුණොත් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බයන්ගෙන් යුක්ත සැප දුක් විඳින්න අරමුණු හම්බවෙන්නේ නෑ. උපදින්නේ නෑ. එහෙම වුණොත් ලෝකේ හටනොගන්න හැටිත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා.

ඒ නිසා ලෝක නිරෝධය දකින කෙනා නියෙනවා කියලා කියන්නේ නෑ. ඒකෙන් මතක් කළා; ආධ්‍යාත්මික ස්පර්ශ ආයතන හය ඇස, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස කියන ආයතන හය ඇතිවීමෙන්ම ලෝකය ඇතිවෙනවා.

නැන්නම් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොටිඨබ්බ, ධර්ම කියන අපිට විඳින්න පුළුවන් විදියේ අරමුණු හම්බවෙන්නේ, අරමුණු උපදින්නේ මේ ආයතන ටික නිසයි කියන කාරණාව මතක් කළා. එතකොට මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දැකීමෙන්මයි ඇත සහ නැත කියන අන්ත වලින් මිඳෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ කියලා අපි මතක් කළා.

මොකද, ලෝකය තුළ කවදාවත් ඇත සහ නැත කියන අන්ත වලින් මිඳෙන්න පුළුවන්කමක් නෑ. එක්කෝ සත්ත්වයා ඇත කියන අන්තයට වැටෙනවා. නැන්නම් සත්ත්වයෙක් නැත කියන අන්තයට වැටෙනවා. එක්කෝ හැම දෙයක්ම ඇත කියන අන්තයට වැටෙනවා. නැන්නම් නැත කියන අන්තයට වැටෙනවා. ලෝකේ ඇත කියන අන්තයට වැටෙනවා. ලෝකේ නැත කියන අන්තයට වැටෙනවා.

එතකොට මේ ලෝක සත්ත්වයා ලෝකය ඇත,නැත කියන අන්තයකට හෝ සත්ත්ව පුද්ගලභාවය තුළ කෙනෙක් ඇත, නැත කියන අන්තයකට නොවැටෙන්නට පටිච්ච සමුප්පාදය දකින්නට ඕන, දැනගන්නට ඕන කියන කාරණාව මම මතක් කළා. ඒ ගැන විස්තරත් කළා. පින්වතුනි, එතකොට මේ පටිච්ච සමුප්පාදය දැකලා, සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් නෙමේ; මේ හේතු ඵල දහමක් තියෙන්නේ. ඒ හේතු නිරුද්ධ වුණොත්, ඵබද වු ඵල නොහටගන්නවා කියන ධර්මතාවය දකින තැනට අපේ මනස ගන්නට ඕන.

අන්ත ඒ තැනට අපේ මනස ගන්නට තමයි පින්වතුනි, බුදු රජාණන් වහන්සේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය දේශනා කළේ. එතකොට මේ පටිච්ච සමුප්පාද දර්ශණය දැක්කහම, ඒ දකින තැනදී, ඒකට කියනවා “සම්මා දිට්ඨි”: ඒ දැකීම සම්පූර්ණ වුණාම පින්වතුනි, දැකීම නිසා කලකිරෙනවා. කලකිරෙන නිසා නොඇලෙනවා. නොඇලෙන නිසා මිඳෙනවා. මිදුණාම මිදුණා කියන නුවණ පහළ වෙනවා කියන මේ සියලුම දුකෙන් ලෝකය උපද්දුවන ගතියෙන්ම, ලෝකයෙන්ම අපිට මිඳෙන්න පුළුවන්.

අද දවසේදී මම දේශණා කරන්නට බලාපොරොත්තු වෙනවා, කරා කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා; ඒ ලෝක නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාව, නැතිනම් ඒ ලෝකෝත්තර මාර්ග දර්ශණය අපේ සන්නාහ තුළ උපදවා ගන්න තැනට, පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දකින තැනට යන්න අපි කුමක් කල යුතුද? කියන කාරණාව තේරුම් කරලා දෙන්න. පිංවතුනි, ඒ ධර්මය අපිට ලබා ගන්නට වෙන්නේ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ “සතර සතිපට්ඨානය” හරහායි. “ඤායස්ස අධිගමාය, නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය”. මාර්ග ඵල ලබන්නට, නිවන් සාක්ෂාත් කරගන්නට, අපිට මේ සතර සතිපට්ඨානය තමයි උපකාරී වෙන්නේ, උපයෝගී වෙන්නේ.

අපි සතර සතිපට්ඨාන ධර්මය කොහොමද වඩන්නේ? මොන විදියටද වඩන්නේ? එහෙම වඩලා මේ පටිච්ච සමුප්පාදය දකින තැනට අපි යන්නේ කොහොමද? යන්න පුළුවන් වෙන්නේ කොහොමද? කියන කාරණාව. එතනදී පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අවබෝධයට අපිට යන්නට තියෙන මාර්ගය තමයි මේ සතර සතිපට්ඨානය. එහි කාය, වේදනා, චිත්ත, ධර්ම කියලා ප්‍රභේද හතරක් තියෙනවා. ඒ ප්‍රභේද හතරක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා; වර්තන හතරකටයි මේ ප්‍රභේද හතරක් තියෙන්නේ කියලා.

මේ වර්තන ගත්තාම, ප්‍රධාන වශයෙන් අපි කථා කරන රාග වර්ත, ද්වේෂ වර්ත නෙමේ. මේ හැම වර්තයක්ම ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදෙනවා; තෘෂ්ණා වර්ත, දිරිඬි වර්ත කියලා. එතනදී, තෘෂ්ණා වර්තයා ආපසු ප්‍රභේද ගතවෙනවා. දෙයාකාරයකට බෙදෙනවා. “දුක්ඛා පටිපදා දුෂ්ඨා අභිඤ්ඤා, දුක්ඛා පටිපදා ඛප්පා අභිඤ්ඤා” කියලා.

“දුක්ඛා පටිපදා දුෂ්ඨා අභිඤ්ඤා” කියලා කියන්නේ, එයාගේ ප්‍රතිපදාව ටිකක් දුකයි. ඒ කියන්නේ හිත සමාධි වීම හරිම අපහසුයි. අමාරුවෙන් තමයි සිත සමාධි ගත කරන්න වෙන්නේ. අවබෝධයත් ටිකක් අඩුයි. හිත සමාධි කරන්නත් අමාරුයි. ධර්මය ගැන වැටහීමත් ටිකක් අඩුයි. එබඳු වූ වර්තයකුත් තියෙනවා. අනෙක් වර්තයේදී (දුක්ඛා පටිපදා ඛප්පා අභිඤ්ඤා), ප්‍රතිපදාව දුක් සහගතයි. නමුත් අවබෝධය බොහොම ඉක්මන්, තික්ෂණයි. එබඳු වූ වර්තෙකුත් තියෙනවා. ඒ “දුක්ඛා පටිපදා දුෂ්ඨා අභිඤ්ඤා, දුක්ඛා පටිපදා ඛප්පා අභිඤ්ඤා” කියන වර්ත දෙකම තෘෂ්ණා වර්ත තියෙන කෙනාට.

ඒ තෘෂ්ණා වර්තය තියෙන කෙනාට සතර සතිපට්ඨානයේ කායානුපස්සනාව, වේදනානුපස්සනාව තමයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පනවලා තියෙන්නේ. කායානුපස්සනාවේ සහ වේදනානුපස්සනාවේ යන කෙනාගේ ප්‍රතිපදාව ටිකක් අමාරුයි, දුකයි. නමුත් “අපි කායානුපස්සනාවෙන් සහ වේදනානුපස්සනාවෙන් යන්නේ නෑ, ඒක දුක් සහිතයි ” කියලා අතහරින්න බෑ. මොකද, වර්ත මත, කෙනෙකුට කොච්චර කිව්වත් නාම ධර්ම පැත්තෙන් හිත අල්ලන්න අමාරුයි. රූපය පැත්ත හිත ප්‍රකටයි. රූපය පැත්තෙන්ම අවබෝධය ලබාගෙන යන්න ඕන පිරිසක් ඉන්නවා. එයා යා යුත්තේ ඒ පැත්තෙන්මයි.

නමුත් ඒ ප්‍රතිපදාව දුක් සහිතයි කියලා වෙන යන්න ක්‍රමයක් නෑ. ඊට පස්සේ සතිපට්ඨානයේ චිත්තානුපස්සනා, ධර්මානුපස්සනා කියන දෙක තියෙන්නේ දිරිඬි වර්තයාට. එතනදී ප්‍රතිපදාව ආපසු දෙයාකාරයකට බෙදෙනවා “සුඛා පටිපදා දුෂ්ඨා අභිඤ්ඤා, සුඛා පටිපදා ඛප්පා අභිඤ්ඤා” කියලා. එයාගේ

(සුඛා පටිපදා දණ්ඩා අභිඤ්ඤා කෙනාගේ) ප්‍රතිපදාව සැප සහගතයි. ඒ කියන්නේ සිත ඉක්මනට සමාධි ගත වෙනවා. ඉක්මනට හිත සමාධි ගත කරගන්න පුළුවන්. හැබැයි අවබෝධය බොහොම හෙමිත්. අවබෝධය අමාරුවෙන් ලබන කෙනෙක් ඉන්නවා. ඒ වගේම, හිතත් සමාධියි, පෙන්නන දහමත් බොහොම වේගයෙන්, සීඝ්‍රයෙන් බලාගන්න පුළුවන් වර්තයකුත් තියෙනවා. එයාට කියනවා “සුඛා පටිපදා ඛිප්පා අභිඤ්ඤා” කියලා.

එතකොට මේ සතර සතිපට්ඨානයේ; තෘෂ්ණා වර්ත, දිට්ඨි වර්ත කියන වර්ත දෙකට, කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා කියන දෙක තෘෂ්ණා වර්තයාටත්, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා කියන දෙක දිට්ඨි වර්තයාටත් තමයි බෙදලා තියෙන්නේ. නමුත් බොහෝ සෙයින්ම කාම භූමියේ ඉන්න සත්ත්වයෝ බෙදෙන්නේ තෘෂ්ණා වර්තය මත. පිංචතුනි, මේ සතර සතිපට්ඨානය ගත්තහම, මේක කාම භූමි වැසි මනුෂ්‍යයන්ට විතරක් කියලා හිතන්න එපා. බ්‍රහ්ම ලෝක වැසි, දිව්‍ය ලෝක වැසි දෙවියන්ටත් මේ පරියායමයි. ඒ නිසයි චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා සුඛා පටිපදා කියලා පෙන්නන්නේ, ඒ දෙවියොත් අල්ලලා, ඒ දෙවියන්ටත් එක්කයි කියන කාරණාව මතක තියාගන්නට ඕන.

ඒ නිසා කාම භූමි වැසි සත්ත්වයන්ට බොහෝ සෙයින්ම පහසුයි, බොහෝ සෙයින්ම පෙන්නන්නේ මේ කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා කියන දෙක. මොකද, මේ රූපය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න එක තෘෂ්ණා වර්තයාගේ ලක්ෂණයක්. නාම ධර්ම ඇසුරු කරගෙන ඉන්න බ්‍රහ්ම ලෝක මට්ටම දිට්ඨි වර්තයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයක්. එතකොට ඒ නිසයි, මේ සතර සතිපට්ඨානය තියෙන්නේ මේ තුන් භූමියේම ඉන්න සත්ත්වයෝ උදෙසා.

ඉතින්, අද දවසේදී අපිට බොහෝ සෙයින්ම උපකාරී වෙන්නේ කායානුපස්සනාව, වේදනානුපස්සනාව කියන දෙක. අනෙක් ධර්මාවයන්ගෙන් හිත වඩන්න, ඒ පරියායන්ගෙන් හිත වඩන්න බැරුව නෙමේ. නමුත් හරිම අඩුයි. අපි අද දවසේදී, සතිපට්ඨානයේ, මුලින්ම කායානුපස්සනාව ගැන පොඩ්ඩක් බලමු; ඒ කායානුපස්සනාව වඩලා මේ මාගීය උපද්‍රව්‍යාගන්න පුළුවන් වෙන විදියට. මෙතනදී මම කාරණාවක් මතක් කරනවා. පිත්චතුනි, මේ සාසනය කොටස් දෙකකට බෙදෙනවා; බ්‍රහ්මවර්යාව, ආදි බ්‍රහ්මවර්යාව කියලා.

බ්‍රහ්මවර්යාව කිව්වාම ලෝකයේ ආවාහ විවාහ කටයුතු කරගන්නේ නැතුව ඉන්න ක්‍රමයක් තියෙනවා බ්‍රහ්මවර්යාව කියලා. මෙතනදී පිත්චතුනි ඒ බ්‍රහ්මවර්යාව නෙමෙයි මතක් කළේ. මේ සාසන බ්‍රහ්මවර්යාව. සාසන බ්‍රහ්ම

වර්තමාන කිව්වේ, ආර්ථික අර්බුදය මාර්ගයට නැගී. එතකොට මේ සාසන බුද්ධවර්තමාන, නැතිනම් ආර්ථික අර්බුදය මාර්ගය කියන ටික උපද්‍රව ගන්න මුල් වෙන කොටසක් තියෙනවා. ඒකට කියනවා ආදි බුද්ධවර්තමාන කියලා. මේ ආදි බුද්ධවර්තමාන කියලා කියන්නේ, බුද්ධවර්තමානට මුල්වෙන, ආර්ථික අර්බුදය මාර්ගය උපදින්න, සම්මා දිරිය උපදින්න, නැත්නම් පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය දකින තැන උපද්‍රව ගන්න මුලින්ම උදව්වෙන ගමන් මග.

මෙන්න මේ ආදි බුද්ධවර්තමාන කියන කොටස තමයි මේ සතිපට්ඨානසේ මුලින්ම ඇති වෙන්නේ. මුලින්ම තියෙන්නේ පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවක්. ආදි බුද්ධවර්තමානට කියනවා පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව කියලා. ඒකට මම තව ක්‍රමයක් මේ පින්තූරයට පෙන්වන්නම් ඇයි එහෙම වුණේ කියලා. පින්තූරය, මේ ඉපදීම ගත්තොත්, අපේ ඉපදීම එක් ක්ෂණික, සන්තති කියලා දෙයාකාරයකින් තියෙනවා.

එතකොට සන්තති කියලා කියන්නේ, මව් කුසක කෙනෙක් ඉපදිලා; කුඩා කාලය, ළමා කාලය, තරුණ කාලය කියන අවධීන් පසු කරලා වයසට ගිහිල්ලා මරණයට පත්වෙලා යනවා. ඒ අතරතුර එක් පුද්ගලයෙක්, එක්කෙනෙක් හැටියට අපට හසුවන ඉපදිලා, ජීවත්වෙලා, මැරෙනවා කියන ධර්මය ටික හසුවෙන මට්ටමට කියනවා සන්තති කියලා. මෙන්න මේ සන්තති මට්ටම අල්ලගෙන, සන්තති මට්ටම තුළ ඉඳගෙන ඇති කරගන්න කෙළෙස් තියෙනවා. පන්තූරය, ඒ කෙළෙස් ටිකට තමයි නිවරණ ධර්ම කියලා කියන්නේ. ඒ කෙළෙස් ටික දුරු කරන්න තියෙන මග තමයි පින්තූරය, මේ පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව.

ඒකට අවශ්‍ය වෙනවා විදුර්ගණා ඥාණය. විදුර්ගණා ඥාණ වලින් තමයි පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව වැඩෙන්නේ. නැත්නම් සන්තතිය තුළ ඇතිවෙන කෙළෙස් ටික නැතිකරන්න වෙන්නේ. ජාතිය කියන එක එක් ක්ෂණිකව, එක වින්තක්ෂණයකට ස්කන්ධ පංචකයක්ම ඉපදිලා නිරුද්ධ වෙනවා. මේ ඉපදීම කියන එක, ජාතිය කියන එක එක් ක්ෂණිකවත් විද්‍යමානයි. පිංවතුනි, මේ එක් ක්ෂණික ධර්මයන් නොදැනීම නිසා, නොදැකීම නිසා ඇති වෙන කෙළෙස් තියෙනවා. අන්න ඒ එක් ක්ෂණික ස්කන්ධයන්ගේ ජාතිය, නැත්නම් ඉපදීම නොදන්නාකම තියෙන නිසා ඇති වෙන කෙළෙස් නැති කරන්න වෙන්නේ නැම වෙලාවෙම ලෝකෝත්තර මාර්ගයකින්.

එතකොට බුද්ධවර්තමාන, නැත්නම් මාර්ගයේදී නැම වෙලාවෙම එක් ක්ෂණික ධර්මයන් ඒ නුවණට හසුවෙනවා. එහෙම හසුවීම නිසා ඒ තුළ ඇති කෙළෙස් දුරු වෙනවා. පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවේදී සන්තතියක් වශයෙන් හසුවෙන පුද්ගලයෙක් ජීවත්වෙනවා කියන මට්ටමේ කෙළෙස් නැතිවෙනවා. එතකොට නාමරූප දෙකත් ඒ මට්ටමටම යෙදෙනවා කියන එකත් බලාගන්නට ඕන. සන්තතියකින්

පුද්ගලයෙක් ජීවත්ව ඉන්න තැනක නාමරූප දෙකකුත් අපිට හම්බවෙනවා. එක් ක්ෂණිකව උපදින ස්කන්ධයක නාමරූප ධර්මා දෙකකුත් තියෙනවා කියන එක මතක තියෙන්නට ඕන. එතකොට මේ කෙළෙස් ගෙවෙන ක්‍රමය දෙයාකාරයකින් පවතින්නේ. ඔත්මවර්යාවෙන් අතහැරෙන්න ඕන අනුසය සහිත කෙළෙස් ටිකක් තියෙනවා. පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවෙන් අතහැරෙන්න ඕන නිවර්ණ සහගත කෙළෙස් ටිකක් තියෙනවා.

මෙතනදී මම මුලින්ම මතක් කරන්නේ, මේ සතර සතිපට්ඨානයේ පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව. මේ දැනුම පින්වතුනි, අපිට අනිවාර්යයෙන්ම අවශ්‍යයි. මොකද, අපි තුළ මෙබඳු මෙබඳු ප්‍රභේදයන්ගෙන් කෙළෙස් ඇතිවෙනවා. එබඳු එබඳු ප්‍රභේදයන්ගෙන් ඇතිවෙන කෙළෙස්, මෙබඳු ආකාරයේ නුවණකින් ගෙවන්න ඕන කියන අවබෝධය තිබුණොත් තමයි අපිට ඒ කාරණාව කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ නිසා අපි දැන් සතර සතිපට්ඨානය කොහොමද වඩන්නේ කියන කාරණාව බලමු.

ඒ

සඳහා මම මුලින්ම මේ පිංවතුන්ට මතක් කරනවා කායානුපස්සනාව. පිංවතුනි, ඒකෙදි කායානුපස්සනාවේ ආනාපානසති පඛ්ඛය ගනිමු. ආනාපානසති පඛ්ඛය අරගෙන අපි විස්තර කරමු. මේ හැම කමටහනකින්ම පිංවතුනි, සමට්ඨ සහ විදුර්ගණාව කියන දෙයාකාර ධර්මයෝ ගැබ් වෙන්නට ඕන. ඒ කියන්නේ සති සම්පජ්ඣද්ධිය තියෙන්නට ඕන. සිහි නුවණ තියෙන්නට ඕන. එතකොට මේ සිහි නුවණ, නැත්නම් සමට්, විදුර්ගණා කියන ධර්මා දෙකම වැඩෙන පරියායකින් තමයි මේ සතර සතිපට්ඨානය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරලා තියෙන්නේ. අපි ඒ ගැන විස්තර විදියට පොඩ්ඩක් බලමු.

පිංවතුනි, මේ

කායානුපස්සනාවට අයිති ආනාපානසති කමටහන වඩන හැටි කොහොමද කියලා අපි පොඩ්ඩක් බලමු. එතනදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුලින්ම මතක් කළා “කායේ කායානුපස්සි විහරති. ආතාපි සම්පජානෝ සතිමා විනෝය ලෝකේ අභිජ්ඣා, දෝමනස්සං”. “මහණෙනි, කයෙහි කය අනුව බලන්න. කෙළෙස් තවන වැර ඇතිව, මනා නුවණින් යුක්ත වූ සිහියකින්”. කුමකටද? “අභිජ්ඣා දෝමනස්සං”. ලෝභ, ද්වේෂ දෙක හික්මෙන විදියට, සන්සිඳෙන විදියට. එතකොට ලෝභ, ද්වේෂ දෙක හික්මෙන විදියට කොහොමද කයේ කය අනුව බලන්නේ?.

පිංවතුනි, මෙතනදී සතර සතිපට්ඨානය, සතර සමයක් වර්ගයෙන් වඩනවා කියලා තව නමක් කියනවා ඕකට. සතර සමයක් ප්‍රධාන වර්ගය කියලා කියන්නේ, උපන් අකුසල් දුරුවෙන, නූපන් අකුසල් නූපදින, උපන් කුසල් වැඩෙන, නූපන් කුසල් උපදින විදියේ උත්සාහයකිනුයි අපි කය ගැන බලන්නට ඕන. නැත්නම් සිහිය තබන්නට ඕන. වෙනදාට අපි මේ කය ගැන බලනවනම්, තමන්ගේ වේවා, අනුන්ගේ වේවා රූපය ගැන සිහි කරනවනම්, උපන් අකුසල්

වැඩෙන, නූපන් අකුසල් උපදින විදියටයි වෙනදාට අපි කළේ. අපි වෙනදාට රූපයක් දිනා බලන ක්‍රමයට උපන්න රාගයක් තිබුණානම්, රාගය වැඩිවෙන, නූපන් රාගය උපදින විදියටයි පිංවතුනි, අපි බලලා තියෙන්නේ.

එතකොට එතන

තියෙන්නේ උපන් අකුසල් වැඩෙන, නූපන් අකුසල් උපදින ක්‍රමය. ඒ ධර්මා දෙක තියෙනකොට උපන් කුසල් වැඩෙනවා, නූපන් කුසල් උපදිනවා කියන එක එතන නෑ. ඒක අතහැරෙනවා. දැන් මේක වෙනස් කරන්නට ඕන. අපි රූපයක් දිනා බලනකොට උපන් අකුසල් දුරුවෙන, නූපන් අකුසල් නූපදින විදියට, ඒ කිව්වේ, යම් කිසි උපන්න රාගයක් තියෙනවානම්, ඒ තියෙන කැමැත්ත දුරුවෙන, නූපන්න කැමැත්ත නූපදින විදියටයි කය ගැන බලන්නට ඕන. එතකොට නූපන් කුසල් උපදිනවා, උපන් කුසල් වැඩෙනවා කියන ධර්මා 02 ඒ සිහිය එක්ක හැසිලා තියෙනවා. සිහිය එක්ක යෙදිලා තියෙනවා.

කය

ගැන අපි රාගය දුරුවෙලා, නූපන්න රාගය නූපදින විදියට නුවණින් බලනකොට අන්න ඒ සිහියට කියනවා; සතර සතිපට්ඨානය සතර සමයක් ප්‍රධාන වීර්යයෙන් වඩනවා කියලා. එතකොට මේ සතිපට්ඨාන භාවනාව පුරාවටම අන්න ඒ උපක්‍රමය, අන්න ඒ ප්‍රයෝගය හැම තැනම තියෙන්නට ඕන. එතකොට පිංවතුනි, අපි දැන් සතර සතිපට්ඨානයේ, ආනාපානසති කමටගන ගැන පොඩ්ඩක් මතක් කරමු.

එතනදී

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුලින්ම දේශනා කරනවා, “අරඤ්ඤ ගතෝ වා, රුක්ඛ මූල ගතෝ වා, ඉන්ද්‍රියාගාර ගතෝ වා” කියලා. එතනදී අරඤ්ඤයකට ගියේ, රුක් මූලකට ගියේ, හිස් ගෙයකට ගියේ කියන එකෙන් කියන්නේ, අරඤ්ඤයකට ගියොත්, රුක් මූලකට ගියොත්, ඉන්ද්‍රියාගාරයකට ගියොත් විතරමයි භාවනාව කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ කියන එක නෙමේ. මේකෙන් විස්තර කළේ, පුළුවන් තරම් කරදර අඩු විවේකී පරිසරයක් හදා ගන්න කියන දළ අදහසක්, දළ සැලැස්මකුයි මෙනනින් කියන්නේ.

ඒකෙදී කෙනෙක්ට

කැළේකට ගිහිල්ලා, ගහක් මූලකට ගිහිල්ලා, හිස් ගෙයකට ගිහිල්ලා කරන්න පුළුවන්නම් වඩාත් හොඳයි. ඒකෙන් දෙන්නේ ඒ ටික විතරක් නෙමේ කියන එකත් හොඳට මතක තියාගන්න ඕන. යටින් සැගවිවිව අර්ථයක් තියෙනවා, මෙයින් කියනවා මොකක්ද? පරිසරය විවේකීව තියෙන අවස්ථාවක් කරගන්න එක බොහොම හොඳයි කියන එක. වැඩ අඩු කරගන්න ඕන කියන එක.

මොකද, විවේක 03ක් ගැන

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරලා තියෙනවා. “කාය විවේකය, චිත්ත විවේකය, උපධි විවේකය” කියලා. කාය විවේකය කියන එක තමයි පිංවතුනි, මේ “අරඤ්ඤ ගතෝ වා, රුක්ඛ මූල ගතෝ වා, ඉන්ද්‍රියාගාර ගතෝ වා” කියලා කිව්වේ. ඉතිං, අපිට ගෙදර දොරේදී හරි, කුමන පරිසරයකදී හරි මේ කාය

විවේකය ඇති කරගන්න පුළුවන් නම්, අන්න අපි භාවනාවට සුදුසු පරිසරය හදාගෙන තියෙනවා. එතකොට කාය විවේකය ඇතිකරගන්න කෙනාට, හදාගන්න පුළුවන් චිත්ත විවේකය. චිත්ත විවේකය කියන්නේ උපචාර, අර්පණා වගේ ධ්‍යාන මට්ටම්. එතකොට චිත්ත විවේකය ඇති කරගන්න කෙනාටයි, උපධි විවේකය ඇතිකරගන්න පුළුවන්. උපධි විවේකය කියන්නේ කෙළෙසුන්ගෙන් මිදීමේ සුවය, විවේකය.

මෙතනදී කාය

විවේකය ඇති කරගන්න එක තමයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආනාපානසති කමටහන මුලටම මතක් කළේ. ඒ වගේ කාය විවේකය හදාගෙන, ඊට පස්සේ බුදු රජාණන් වහන්සේ ඉරියව්ව මතක් කරනවා “උජුං කායං පණිදාය. පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා” කියලා. “කොන්ද සෘජුව තබාගෙන, පර්යංකය බැඳගෙන, සිහිය අඟිමුඛ කොට තබාගන්න”. එතනදී සිහිය අඟිමුඛ කොට කියලා කියන්නේ පිංචතුනි, “නාසිකග්ගේ වා මුඛ නිමිත්තේ”. නාසයේ අග හෝ තොල් දෙක ළඟ හිත තබාගන්නට ඕන. හිනින් බලන්නට ඕන.

පිංචතුනි, එතන මම බොහෝ විට මතක් කරනවා; කෙනෙකුට නාසය අග හෝ තොල් දෙක ළඟ තබාගන්න එක ප්‍රකට මදිනම්, තමන්ගේ ඇඟිල්ල ගෙනිහිල්ලා තොල් දෙක මත හෝ නාසය කෙළවර තබා ගන්න. එතකොට ඇඟිල්ල තොල් දෙකේ වදින බව, නාසය අග වදින බව හොඳට තේරෙනවා. හොඳට දැනෙනවා. ඊට පස්සේ ඒ දැනෙන තැන හිත තියාගෙන, ඒ දැනුම් සහිත බව තුළම ඉඳගෙන, ඇඟිල්ල අහකට ගන්න. ඔන්න දැන් හිතට තොල් දෙක, නාසය හසු වෙලා ඇති. හසු වෙලා පෙනෙන්නට ඕන.

මෙන්න මේ

විදියට සති නිමිත්ත, සිහිය තබාගන්න නිමිත්තක් හදා ගන්න ඕන තමන්. එතකොට මේ උඩු තොල්ලේ අයින, කෙළවර කියලා අමාරුවෙන් තැනක් නෙමේ. සම්පූර්ණම මුඛ නිමිත්තම වුණත් කමක් නෑ. සම්පූර්ණම නාසයම වුණත් කමක් නෑ. තමන් හිත තියලා බලනකොට තමන්ට උඩු තොල් දෙක හොඳට ප්‍රකටනම්, ඒ ප්‍රකට තැන අල්ලගන්න. ප්‍රකට තැන හිත තබාගන්න හිත දුවන්න නොදී. හිනින් ඒ තොල් දෙක හෝ නාසය ආවර්ජනා කරන්න නැවත නැවත. එහෙම තියාගෙන ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාස නුවණින් දන්නවා. ආශ්වාස අනුව හිත ගෙතියන්නත් එපා, ප්‍රාශ්වාස අනුව හිත ගෙතියන්නත් එපා. තොල් දෙක ගැනමයි දැනුම තියෙන්නේ. දැනුම් සහිතවම ඉඳගෙන, ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස වෙන බව නුවණින් දන්නවා.

දැන් මෙහෙම තිබ්බහම මේ පිංචතුන්ට තොල් දෙක ලඟ හිත තියාගෙනම, ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස කරනවා කියන තුන් නිමිත්තම එකට ප්‍රකට වෙන්නට ඕන. නාසය, හැත්නම් තොල් දෙක ගාව හිත තබාගන්නවා. සිහියෙන්ම ආශ්වාස,

ප්‍රාශ්වාස කරනවා. එතකොට මේ ධර්මා 03ම එකට වැටහෙනවා වගේ. “සෝ සතෝච අස්සසති, සෝ සතෝච පස්සසති”. එතකොට මෙනෙදි, “දිඝං වා අස්සසන්නො”, දිඝං අස්සසාමිති පජානාති. දිඝං වා පස්සසන්නො, දිඝං පස්සසාමිති පජානාති. රස්සං වා අස්සසන්නො, රස්සං අස්සසාමිති පජානාති. රස්සං වා පස්සසන්නො, රස්සං පස්සසාමිති පජානාති.” කියලා මතක් කළේ පිංචවතුනි, දීර්ඝ කොට ආශ්වාස කරන්න, දීර්ඝ කොට ප්‍රාශ්වාස කරන්න කියලා තමන්ට හිතලා කරන්න කියපු එකක් නෙමේ.

එතනින්

මතක් කරන්නේ, ආශ්වාසය දීර්ඝ වෙන්න පුළුවන්, ප්‍රාශ්වාසය දීර්ඝ වෙන්න පුළුවන්, ආශ්වාසය, ප්‍රාශ්වාසය දීර්ඝ වෙන්න පුළුවන්. නමුත් දැන් නමුත් දැන් තමන්ගේ සිහිය පවතින්න ඕන මේ මේ අවස්ථාවලදීත් කියන එකයි. ඒ නිසා ඒ යට කොටසේ කිසිම දෙයක් තමන්ට හිතලා කරන්න නෙමේ. ඒ හැම තැනකම තියෙන්නේ සති නිමිත්තේ හිත තබාගෙන, ආශ්වාසය, ප්‍රාශ්වාසය ගැන නුවණින් ඉන්න. ඒ ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාසයේ වටපිටාවයි, පරිසරයයි මතක් කළේ. ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස මෙබඳු මෙබඳු ආකාරයට හැරෙන්න පුළුවන්, හැඳෙන්න පුළුවන්. ඒත් තමාගේ දැනුම් සහිත බව ඒ තුළ තියෙන්නට ඕන කියන කාරණාවයි පෙන්නුවේ.

ඔන්න ඔය විදියට සති නිමිත්ත තුළ, ඒ කියන්නේ තොල් දෙක හෝ නාසය ළඟ හිත තබාගෙන, සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා. සිහියෙන්ම ප්‍රාශ්වාස කරනවා. මෙහෙම සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරලා, සිහියෙන්ම ප්‍රාශ්වාස කරලා, ඊට පස්සේ ටිකක් වෙලා පිංචතුනි, වුවමනාවෙන්ම මේක ටිකක් නවත්වන්න. නවත්තලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්නලා තියෙන විදියට නුවණින් මෙනෙහි කරන්නට ඕන මේ කය ගැන. “අජීඛධන්තං වා කායේ කායානුපස්සී විහරති. බහිද්ධා වා කායේ කායානුපස්සී විහරති. අජීඛධන්ත බහිද්ධා වා කායේ කායානුපස්සී විහරති. සමුදය ධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති. වය ධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති. සමුදය වය ධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති ” කියන මෙන්න මේ කොටස දැනගන්න.

මෙන්න මේ ටික තුළ පිංචතුනි, රූප වචන්ටානය, හැන්නම් විදුර්ශණාව ඇසුරු වෙනවා. සතිපට්ඨාන භාවනාව ඇසුරු වෙනවා. එතකොට දැන් අර ඉස්සෙල්ලා කියපු විදියට සති නිමිත්තේ හිත තබාගෙන සිහියෙන්ම ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස කරනවා. ටිකක් වෙලා ඒක කරලා, නිත්‍ය මතාම ඒක නතර කරලා, දැන් කය මෙනෙහි කරන්න ගන්නවා. මම මේ ටික මෙහෙම දේශණා කරන්නේ මෙන්න මේ කාරණාව නිසයි. මොකක්ද? ඔුදු රජාණන් වහන්සේ දේශණා කරනවා “අධිචිත්ත මනුයුත්තේ භික්ඛු, කාලේන කාලාති තිථිධ නිමිත්තාති මනසිකාතබ්බාති ”. “මහණෙනි, සිත දියුණු කරන භික්ෂුවක් විසින්, කෙනෙක් විසින් කලින් කලට තුන් නිමිත්තක් මෙනෙහි කළ යුතුයි ”. “සමථ නිමිත්තං ව, පඨගහ නිමිත්තං ව, උපේක්ඛා නිමිත්තං ව”. “සමථ නිමිත්තත්, වීරියය ඇති

විම පිණිස පග්ගන නිමිත්තත්, ඇලිම් ගැටිම් දෙක දුරුවෙලා හිත මධ්‍යස්ථ වෙන උපේක්ඛා නිමිත්තත් ” කියන මේ තුන් නිමිත්ත කලින් කල මෙහෙති කරන්න කියනවා.

සමට නිමිත්ත විතරක් මෙහෙති කළොත් තියෙන ආදිනව පෙන්නනවා; හිත කුසිත වෙනවා. නිදිබර ගතියට වැටෙනවා. තමන්ට නින්ද යන්නේ නෑ. නමුත් කිසිම දෙයක් නොදැනෙන ගෘහට වැටෙනවා. ඒකට කියනවා “විත්තං නිලියති” - “හිත සැරවෙනවා”. විරියය ඇති වෙන විදියට විතරක් මෙහෙති කළොත් හිත විසිරෙනවා. “අනේ මේ තව උත්සාහවත් වෙනවා. තමන් නෑනේ ” කියලා වගේ තැනකින් හිත කඩා වැටෙනවා. එතකොට හිත විසිරීමට පත්වෙනවා. විදුර්ශණාව විතරක් කළොත්, නුවණින් බලන එක විතරක් කළොත්, ආසුව ක්ෂය කිරීමට සමත් වීත්ත සමථයක් ලැබෙන්නේ නෑ කියලා පෙන්නනවා. ඒ නිසා හිත දියුණු කරන කෙනෙක් කලින් කලට මේ තුන් නිමිත්ත මාරුවෙන් මාරුවට ගන්න කියනවා.

ඒ නිසා මේ සතිපට්ඨාන භාවනාවේදීත් මේ පරියාය මේ විදියටම ලැබෙන්නට ඕන, කලින් කලට මේ තුන් නිමිත්ත මාරුවෙන විදියට. දැන් අපි කලින් මතක් කළා සමට නිමිත්තක හිත තබාගෙන, සිහියෙන් ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාසයට නුවණින් යුක්තව කටයුතු කළා. සිහියෙන් හිටියා. ඊට පස්සේ හිතා මතාම ඒ ටික නතර කරලා, දැන් මේ කය ගැන බලන්න ගන්නවා. දැන් කය ගැන බලනකොට අපි මතක් කළා; මෙතනදී මේ විදුර්ශණා ඥාණායයි වැඩෙන්නේ. මේ සත්තතිය තුළ තියෙන කෙළෙස් තමයි අතහැරෙන්නේ. පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවටයි මේ ටික වැටෙන්නේ.

එතකොට තමන් කියන මේ ශරීරය හිතින් අල්ලගෙන, තමන්ව සිහිපත් කරගෙන, මේ රූපෙ දිහා හොඳට නුවණින් බලන්න. ඕකෙදී මම පොඩි උපමාවක් මතක් කරනවා අපේ මතකයට පහසු පිණිස, වර්ච්චි බිත්තියකට උපමා කරලා. යම් සේ වර්ච්චි බිත්තියක් හඳුනවනම්, කෝටු හිටවලා, වැල් වලින් බැඳලා, මැටි ඔබ්බලා, උඩින් මැටි පිරියම් කරලා හඳුන වර්ච්චි බිත්තියක් වගේ. සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ දේශනා කරනවා; මේ කයත් ඒ වගේ. ඇටකෝටු හිටවලා, ලේ නහරින් බැඳලා, මස් ඔබ්බලා, හම සිවියෙන් ඔපදාලා තියෙන රූපයක්. එතකොට දැන් අපි මේ ශරීරය ගැන බලනවා හොඳට. එක එක ක්‍රම වලට අපිට බලන්න පුළුවන් කෙළෙස් ගෙවෙන විදියට. එක ක්‍රමයකට අපි බලමු.

මේ ශරීරය ඇටකෝටු හිටවලා, ලේ නහරින් බැඳලා, මස් ඔබ්බලා, හම සිවියෙන් ඔපදාලා තියෙන මේ රූපය කන බොන ආහාරය නිසයි හැදෙන්නේ. ඔන්න දැන් හොඳට බලනවා කන බොන ආහාරය නිසා හැදෙන මේ රූපය. ඇටකුරු හිටවලා, ලේ නහරින් බැඳලා, මස් ඔබ්බලා, හම සිවියෙන් ඔප දාපු රූපයක් මේක. මේ රූපය

ඇතුළේ කිසිම සත්ත්ව පුද්ගල කොටසක් නෑ. කන බොන ආහාරය නිසයි හැදිලා තියෙන්නේ. ඒ එක්කම ඕනනම් අපිට බලන්න පුළුවන් කුණාප කොටස් වශයෙනුත්. කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු වලින් යුක්ත මේ රූපය, කන බොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන්නේ.

ඒකෙදි ඒ කොටස් ප්‍රකට ප්‍රකට විදියට අරන් හිතන්න පුළුවන්. ප්‍රකට ප්‍රකට විදියට අරගෙන හිතුවට කමක් නෑ. එතකොට හම, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු කියලා මේවා හොඳින් (ඉතා වේගෙනුත් නෙමේ. ඉතා හිමිනුත් නෙමේ) තමන්ට මේකේ අර්ථය වැටහෙන විදියට බලනවා. බලලා කන බොන ආහාරය නිසානේ මේ රූපය හැදිලා තියෙන්නේ කියලා හිතනවා. එතකොට ඔන්න දැන් රූපයත්, රූපය හැදෙන්න හේතුව ආහාරයත් කියලා පෙනවා.

පිංචතුනි දැන් මේ රූපය සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නෙමේ කියලා, කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම් වලින් හැදිලා තියෙන්නේ කියලා අපි සාමාන්‍යයෙන් කවුරුත් දන්නවා. නමුත් මේ රූපයේ ඉදිරියට යෑමක් පෙනෙනවා. ආපසු ඒමක් පෙනෙනවා. වටපිට බැලීමක් පෙනෙනවා. අත් පා හැකිලීමක්, දිගහැරීමක් පෙනෙනවා. ඒ නිසයි අපිට මේ සත්ත්ව පුද්ගල හැඟීම ටිකක් වැඩිපුර ප්‍රකට වෙලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා මේ සත්ත්ව පුද්ගල හැඟීම දුරුවෙන විදියට, මේ සන්නිවේදන තුළ පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියන හැඟීම දුරුවෙන විදියට අනිත් පැත්තත් අපි මෙනෙහි කළ යුතුයි.

ඒ

කියන්නේ අපි දැන් රූපය බැලුවා; කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, හම, මස්, ලේ, නහර වලින් යුක්තයි මේ රූපය. දැන් බලනවා එබඳු කය ඇසුරු කරගෙන ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි විඤ්ඤාණය මේ කයේ පිහිටිලා තියෙනවා. ඒ නිසයි මේ කය සවිඤ්ඤාණික. ඒ නිසයි මේ ඉදිරියට යෑම, ආපසු ඒම, වටපිට බැලීම වෙන්නේ කියලා බලනවා. එතකොට ඒ විඤ්ඤාණය කියන එක හේතු ප්‍රත්‍යයි. මොකක්ද? අවිද්‍යා, කම් කියන හේතු ටික නිසයි මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිත පවතින්නේ.

ඔන්න දැන් මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතක් තියෙනවා. ඒ හිතට හේතුව අවිද්‍යා, කම්. දැන් දෙපැත්තකින් ආපු එල දෙකක් පිංචතුනි, දැන් මම කියන තැනක. මේ කය සවිඤ්ඤාණිකයි. විඤ්ඤාණය සහිත කයක්. විඤ්ඤාණයත්, විඤ්ඤාණය ඇසුරු කරගෙන පවතින නාම ධර්ම ටිකත් තියෙනවා. ඒ නාම ධර්ම ටික තියෙන්නේ විඤ්ඤාණය නිසයි. ඒ වගේම රූපය තියෙනවා. රූපය කන බොන ආහාරය නිසයි. ඔන්න දැන් හොඳට බලන්න කන බොන ආහාරය නිසා හැදුණු, සම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත රූපය ඔන්න එක පැත්තක්. රූපය අයිති ආහාරයට. ආහාරය නිසා රූපය හැදෙන්නේ. ඒ ටික වෙනමම කොටසක්.

කිසිම වෙලාවක මේ කය

විඤ්ඤාණායටත්(හිතටත්), හිත මේ කයටත් කිසිම වෙලාවක මිශ්‍ර වෙන්නේ නෑ. ඔවුනොවුන් වෙන වෙනමයි පවතින්නේ. එකට කිසිම වෙලාවක තියෙනවා නෙමෙයි. ඒකයි රූපය විත්ත විප්පයුක්තයි. රූපය විත්ත විසංසට්ඨයි. කිසිම වෙලාවක රූපය හිතේ යෙදෙන්නේ නෑ. හිතේ ගැටෙන්නේ නෑ. හැබැයි අවිද්‍යා, කම් හේතු වලින් හටගත්ත විඤ්ඤාණය, කන බොන ආහාරය නැමැති හේතුවෙන් හැදුණු මේ කය ඇසුරු කරගෙනයි පවතින්නේ.

එතකොට ඒ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙහුයි මේ රූප දකින්නේ. කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙහුයි මේ ශබ්ද ඇහෙන්නේ. කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙහුයි යෂම්, ඒම වෙන්නේ. අන්න ඒ ධර්මාවය හෙලි වෙන විදියට නුවණින් මේ ධර්මා 02 මෙනෙහි කරන්නට ඕන. එතකොට ඕකට මම උපමාවක් කියනවා; අපි හරියට ඇතෙකුගේ පිරිවි නැගලා ඉන්නවා නම්, අශ්වයෙකුගේ පිරිවි නැගලා ඉන්නවා නම්, අන්න ඒ වගේ. කන බොන ආහාර නිසා හැදුණු හම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත මේ රූපය හරියට ඇතෙක්, අශ්වයෙක් වගේ. ඒ අශ්වයා පිට, ඇතා පිට නැගලා ඉන්න මනුෂ්‍යයා වගෙයි අවිද්‍යා, කම් කියන හේතු වලින් හටගත්ත විඤ්ඤාණය මේ කයේ නැගලා, කයේ පිහිටලා, කයේ බැසගෙන තියෙන්නේ.

අශ්වයා උඩ ඉඳගෙන, ඇතා උඩ ඉඳගෙන අපි රූපයක් බලනවානම්, අපි බලන රූපයට ඒ ඇතා, නැත්නම් අශ්වයා අයිති නෑ. අශ්වයාගෙන්, ඇතාගෙන් අපිට කෙරිලා තියෙන්නේ, අපිට ඉඳගෙන ඉන්න ඉඩ සලස්වපු එක විතරයි. ඇතා උඩ ඉන්න අපියි මේ දර්ශණය දකින්නේ. එහෙම නැතුව ඇතැට පෙනෙන දර්ශණය ඇතයි, ඉන්න පුද්ගලයයි දෙන්නම දකිනවා, දෙන්නටම පෙනවා, දෙන්නම සම්බන්ධයි කියන කාරණාව වෙන්නේ නෑ. එතකොට ඇතා උඩ, අශ්වයා උඩ ඉන්න කෙනා දර්ශණයක් දකිනවා වගේ, දකින දර්ශණය තියෙන්නේ පුද්ගලයා මත. ඊට පස්සේ ආපනු පුද්ගලයයි, ඒ සතයි එක්ක සම්බන්ධය තියෙන්නේ.

ඒ කියන්නේ ඇතා, අශ්වයා කෙළින්ම දකින දර්ශණයට සම්බන්ධ නෑ. අශ්වයා, ඇතා උදව් වෙලා තියෙන්නේ පුද්ගලයට ඉඳගෙන ඉන්න. එතකොට පුද්ගලයයි, සතයි අතර ගනුදෙනුව තියෙන්නේ. දකින්නේ සතා උඩ ඉඳගෙන ඉන්න පුද්ගලයා. එතකොට දකින අරමුණයි, පුද්ගලයයි අතර ගනුදෙනුව තියෙන්නේ. දකින අරමුණයි, සතයි අතර සම්බන්ධයක් නෑ. ඒ වගේ, සතා වගේ තමයි රූපය. පුද්ගලයා වගේ තමයි හිත. අපි මෙහෙම ඇහෙන්න රූපයක් දකිනකොට, මේ රූපය දකින්නේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන්. එතකොට ඒ පේන සිද්ධිය වෙන්නේ පිංචතුනි, මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙන්. මේ පේන අරමුණ දකින්න කයේ සම්බන්ධයක් නෑ. කය සහිත මම දකිනවා කියලා අපිට ප්‍රපඤ්චයක් ඇතිවෙන්නේ, කෙළේසයක් ඇතිවෙන්නේ මේ සිද්ධිය නොදන්න නිසයි.

කයේ අයිතිය තියෙන්නේ, කයේ සම්බන්ධය තියෙන්නේ සිතට නවාතැනක් දීම පැත්තෙන් විතරයි. කයේ පැවතිලා, කයේ බැසගෙන ඉන්න හිතෙන් මේ රූපෙ දැකිනවා. එතකොට රූපෙ ගනුදෙනුව තියෙන්නේ හිතයි, රූපාරම්මණයයි අතර විතරයි. ආපනු හිතයි, කයයි අතර සම්බන්ධය තියෙනවා; ඒ තියෙන්නේ කයේ බැසගෙන, කයේ පිහිටලා ඉන්න විතරයි. හිතට බැසගෙන, හිතට පිහිටලා ඉන්න විතරයි කයේ සම්බන්ධය තියෙන්නේ.

එතකොට මම ඔය ටික මතක් කළේ, මේ අවබෝධය නැති කම නිසයි අපි සත්ත්වයෙක් ඉන්නවා කියලා රැවටෙන්නේ. දැන මෙතනදී හොඳට බලන්න; අපිට කන බොන ආහාරය නිසා හටගන්න රූපය. හොඳට රූපය කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, නහර කියලා මෙනෙහි කළා, විස්තර කළා. විස්තර කරලා බැලුවා. රූපය සත්ත්ව පුද්ගලභාවයෙන් තොරයි. අනාත්මයි. ඊට පස්සේ එහෙනම් මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිත නිසා නේද මේ රූපයේ සෙලවීම පෙනෙන්නේ. ඒ වගේම මේ කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිත නිසා නේද අරමුණු දැකීම, ඇඟීම වෙන්නේ කියලා මෙනෙහි කරනවා.

තමන්ගේ අවබෝධය ලැබෙන විදියට තමන්ම ටිකක් දක්ෂව හිතන්න ඕන. ඒකයි ශාන්ත පදයක් තියෙනවානම්, ඒක අවබෝධ කරගන්න කෙනා ටිකක් දක්ෂ වෙන්න ඕන (සක්කෝ). එතකොට තමන්ගේ කෙළෙස් ගෙවිලා යන විදියට තමන්ම තර්ක විතර්ක කරලා, ඔප්පු කරලා පෙන්වන්නට ඕන.

අපි කියමු තමන්ම තමන්ට ඔප්පු කරලා පෙන්වනවා; “අැත්තට යම් දවසක මැරුණා කියලා කියන්නේ, මේ විඤ්ඤාණය, නැත්නම් මේ හිත කයෙන් බැහැරට යන එක නේද? මේ කයෙන් සිත නිරුද්ධ වෙන එක නේද? එතකොට සිත නිරුද්ධ වුණාම කයේ තියෙන කැලි ටික ඔක්කෝම අදුන් තියෙනවා. එහෙනම් අදුන් මේ කය මළුම්බය වගේමනේ. සිත නිරුද්ධ වුණාම අරමුණු පෙනෙන්නේ නෑ. ඇහෙන්නේ නෑ. යෑම්, ඒම කරන්න බෑ. එහෙනම් ඇත්ත තමයි, දැනුත් මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙන් තමයි ඒ ටික කරන්නේ. හිත තියෙන නිසයි පෙනෙන්නේ ” කියලා තමන්ම තර්ක, විතර්ක කරලා හිතන්නට ඕන. එහෙම හිතලා මේක ඔප්පු කරවන්නට ඕන තමන්ම.

අන්න ඒ විදියට තමන්ගේ රූපෙ ගැන බලන්නට ඕන. මෙහෙම කයේ නාම රූප ධර්මා දෙක ප්‍රකට වෙන විදියට, තමන් කියන හැඟීම, සත්ත්වයෙක් කියන හැඟීම ගෙවෙන විදියට හිතන්න ඕන. එහෙම ටිකක් හිතන අතරතුර වෙන අරමුණක් ආවොත්, මේ හිතන එක අල්ලලා දාලා, ආපනු ඒක අල්ලගන්න එපා. කොච්චර වෙලාවක් ගියත්, විනාඩි 10ක්, 15ක් ගියත් මේ නාම රූප කියලා ධර්මා 02ක් තියෙන්නේ කියන එක ප්‍රකට වෙන තැන දක්වාම විතර්ක කරලා, හිතලා හිතලා ඒකම කරගෙන යන්න. ඊට මෙහා එන අරමුණු අතහරින්න. ඒ

ගැන මෙහෙති කරන්න ඒපා.

මෙන්න මේ විදියට තමන්ගේ ශරීරය ගැන හොඳට නුවණින් බලනවා. නුවණින් බලලා, සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් තියෙනවා කියන එක ගෙවෙන විදියට, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු හම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත මේ රූපය කියලා රූපය වෙනම බැලුවා. අවිද්‍යා, කම් කියන හේතු නිසා හටගත්ත සිත, ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය මේ කයේ බැසගෙන, ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා. ඒ නිසා මේ කය සවිඤ්ඤාණක වෙලා තියෙනවා. අපි සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා දකින තැනක මේ වගේ නාම රූප ධර්මා 02ක් තියෙන්නේ කියන එක වැටහෙන විදියට මෙහෙති කරනවා.

එහෙම බලනකොට බැහැර කෙනෙක් සිහිවුණොත්, දරුවා කියලා සිහිවුණොත්, අම්මා, නාත්තා, පුතා, තව යාළුවෙක් මිත්‍රයෙක් සිහිවුණොත්, ඒ අරමුණ ඔන්න තිනෙන් අල්ලගන්නවා. අපි යාළුවා කියන එක තිනෙන් අල්ලගෙන බලනවා එතනත් නුවණින්. ඒ රූපයද හැදිලා තියෙන්නේ හම, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු. කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපය. ඒ කයේ ඇසුරු වෙනවා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි විඤ්ඤාණය, නැත්නම් ඒ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිත නිසා ඉරියව් පැවැත්වීම වෙනවා නේද කියලා බලනවා.

දරුවා කියලා සිහිවුණොත්, එතනත් බලනවා. මේ රූපේ තියෙන්නේ හම, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුළු. කන බොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන්නේ. එබඳු වූ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය තියෙනවා. සිත තියෙනවා. ඒ සිත නිසා මේ කය සවිඤ්ඤාණක වෙලා තියෙනවා නේද?. ඉරියව් පැවැත්වීම වෙනවා නේද? කියලා මෙහෙම මෙහෙති කරනවා. ඔහොම ටිකක් මෙහෙති කරලා, නිතා මනාම ආපත්‍ර ඒක නතර කරනවා. නතර කරලා, සති නිමිත්තට ආපත්‍ර සිත තබනවා.

ඒ කියන්නේ තොල් දෙක ළඟට හෝ නාසිකාග්‍රය ළඟට හිත තබනවා. තබලා සිතියෙන්නම ආශ්වාස කරනවා. සිතියෙන්නම ප්‍රාශ්වාස කරනවා. ඔන්න හිත අහකට ගියොත්, මතක් කරලා සති නිමිත්තට ආපත්‍ර හිත ගන්නවා. සති නිමිත්තට හිත අරගෙන සිතියෙන්නම ආශ්වාස කරනවා. සිතියෙන්නම ප්‍රාශ්වාස කරනවා. හිත අහකට ගියොත් ආපත්‍ර ගන්නවා. ඒ වගේ වෙලාවකදී හිත අහකට ගියොත් යම් කිසි අරමුණක් නිසා, ඒ අරමුණ විග්‍රහ කර කර, විනිශ්චය කර කරවත් ඉන්නේ නෑ. එබඳු අරමුණු දැන් මේ මොහොතෙදී විදුර්ශණා කරන්නෙත් නෑ. මේ ආනාපානසති කමටහන වඩන වෙලාවේදී ශබ්දයක් ආවත්, වෙන කුමන අත්දැකීමක් ආවත්, ඒක නොසලකා හැරලා, මග ඇරලා, සති නිමිත්තට ආපත්‍ර ඉක්මනට හිත ගේන එක තමයි කරන්නේ. ඒවා එකක්වත් විස්තර කර කර ප්‍රමාද වෙන්නේ නෑ. විස්තර කර කර ඉන්නේ නෑ.

ඒ නිසා ඔන්න සති නිමිත්තේ
හිත තියාගෙන, සිතියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා. සිතියෙන්ම ප්‍රාශ්වාස කරනවා.
සිතියෙන් ආශ්වාස, ප්‍රාශ්වාස කරලා ආපහු හිත අහකට ගියොත්, ආයෙත්
ගන්නවා. ආයෙත් හිත කොහොටුවත් යන්න දෙනනේ නෑ කියලා සිතියෙන්
ඉන්නවා. නමුත් හිත අහකට යනවා. අහකට යන්න පුළුවන්. ආයෙත් මතක්
කරලා ගන්නවා. ඔන්න මේ විදියට සිතියෙන්ම ආශ්වාස කරනවා. සිතියෙන්ම
ප්‍රාශ්වාස කරනවා. හිත අහකට ගියොත් ආයෙත් ගන්නවා. එහෙම කරලා
ටිකක් වෙලා හිත වඩලා, හිතා මතාම කමටහන නතර කරලා අර ඉස්සෙල්ලා
කියපු විදියට ආධ්‍යාත්මික රූපෙන්, ඩාහිර සත්ත්ව පුද්ගලභාවයට පෙනෙන
හැම රූපයක්ම, හිතට හසුවෙන හසුවෙන හැම රූපයක්ම නුවණින් මෙනෙහි
කළ යුතුයි.

මේ විදියට නුවණින්
මෙනෙහි කරනවා. මේ විදියට කරද්දී, තමන් ප්‍රමාණ දැනගන්නට ඕන. හිතේ
විතර්ක ගතිය වැඩිනම්, හිතේ හිතේ කටා කරන ගතිය වැඩිනම් සමට
නිමිත්තට, හැත්නම් ආනාපානසති කමටහනට දෙන කාලය වැඩි කළ යුතුයි.
විදුර්ශණා කරන කාලය අඩු කළ යුතුයි. සති නිමිත්තට හිත යොමු කරනකොට
හිත දුවන්නේ නැතුව, සති නිමිත්ත තුළ තියෙනවානම්, හිත නතර වෙලා එක
තැනකට වෙලා තියෙනවානම් පිංචතුනි, ඒ වගේ වෙලාවකදී විදුර්ශණා කරන
පැත්තට දෙන කාලය වැඩි කළ යුතුයි. සති නිමිත්තට දෙන කාලය අඩු කළ
යුතුයි.

මේ විදියට සමට නිමිත්තත්, විදුර්ශණා කරන එකත් දෙක මාරුවෙන්
මාරුවට කරලා, කලින් කලට ඒ දෙකම නතර කරලා සසර දුක ටිකක් මෙනෙහි
කළ යුතුයි. ජාති දුක; නොයෙක් නොයෙක් ආත්මභාව වල ඉපදුණාම විඳින්න
වෙන දුක. එතකොට ජරා පීර්ණ ස්වභාවයට පත්වීමෙන් විඳින්න වෙන දුක. මේ
යම් තාක් මරණයට පත්වෙන ප්‍රභේද තියෙනවානම්, ඒවා සිහිකරලා, මේ
විදියට මැරෙන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. කියන එක. මේ ලෝකේ යම් තාක්
ලෙඩ රෝගයන්ගේ ප්‍රභේද තියෙනවානම්, ඒවා ටික සිහිකරලා, මෙන්න මේ
විදියට ලෙඩ රෝග හැඳෙන්න පුළුවන් නේද කියලා සිහිකරන එක. එතකොට
සසර අපි කොච්චර දුක් විඳලා ඇත්ද කියන එක. අනාගතයේ තව කොච්චර
දුක් විඳින්න වෙයිද කියන එක. සතර අපායට වැටුණාත් විඳින්න වෙන දුක්
තමන් නුවණින් මෙනෙහි කරලා, අනේ මෙබඳු දුකක් මිඳෙන්න තියෙන මේ
අවස්ථාවේදී අපි ටිකක් උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන, විර්සය කරන්නට ඕන
කියලා තමන්ම උත්සාහවත් වෙන විදියට කලින් කල ටිකක් මෙනෙහි කරන්නට
ඕන.

මොකද, හැත්නම් මේ සමට, විදුර්ශණා දෙක කරගෙන ගියත්, උද්යෝගයක්
ඇති වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ටිකෙන් ටික, ටිකෙන් ටික මේ උද්යෝගය හිත
වෙලා තමන්ව කුසිත කමට, හැතිනම් මේකේ යෙදෙන ගතිය අඩුවෙන්න

පුළුවන්. අඩු කරනවා. නමුත් අර විදියට තමන් ඔසවලා තබන්න, විරියය ඇතිවෙන විදියට මෙනෙහි කරනවානම්, අර උද්යෝගය ආරම්භයේදීම වගේම තමා තුළ පවතිනවා. ඒ නිසා කලින් කලට මේ තුන් නිමිත්තම මෙනෙහි කළ යුතුයි. අර විදියට විරියයටත් මෙනෙහි කළ යුතුයි. ඒක හැම වෙලාවෙම ඕන නෑ. ඉඳලා හිටලා. වැඩ වශයෙන්ම සමථ නිමිත්තත්, විදුර්ශනා නිමිත්තත් මාරුවෙන් මාරුවට ගන්නට ඕන. මාරුවෙන් මාරුවට සමථ නිමිත්තත්, විදුර්ශනා නිමිත්තත් අරගන්නවා. කලින් කලට නුවණින් මෙනෙහි කරනවා.

එතකොට මෙන්න මේ විදියට කායානුපස්සනාව පිටවතුනි, වඩන්න පුළුවන්. කය ගැන බලන්න පුළුවන්. එතකොට ඒ ආනාපානසති පබ්බතය වගේම අපි කායගතාසනියේදීත් තව කොටසක් තියෙනවා. ඒ වගේම හැම වෙලාවෙම මේ ඉරියව් පවත්වනකොට ඉරියාපර්යේදීත්, වැඩ කටයුතු කරනකොට සිති නුවණින් වැඩ කටයුතු කරන එකත්, ද්වන්තිංසාකාරයට සම්බන්ධ කරලා බලන එකත්, ඒ වගේම ධාතු වශයෙන් බලන එකත්, මේ විදියට සම්බන්ධ කරන්න පුළුවන්.

නමුත්

පිටවතුනි, මේ දේශනා පරියායේදී, අද මේ දේශනාව මම මුළු මාතියම විස්තර කරන්න හිටියට කාලය මදි. මම බලාපොරොත්තු වෙනවා මේ දේශනාවටම සම්බන්ධ කරලා, මේ කවිවාන ගොත්ත සූත්‍රයේ පෙන්නන පරිදි පටිච්ච සමුප්පාදය දකින තැනට අපේ මනස ගෙනියන්නට ඕන කොහොමද කියන ගමන් මග විස්තර කරනවා මම. ඒ ගමන් මග විස්තර කරනකොට, සතිපට්ඨානය වඩලා, බොජ්ඣංග ධර්ම ඇතිවෙන තැන දක්වා, ඒ තුළින් සම්මා දිට්ඨිය ඇති වෙන තැන දක්වා මම විස්තර කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. ඒකෙන් අද මම කායානුපස්සනාව මතක් කළා; සමථ, විදුර්ශනා යුගනද්ධව වඩන හැටි.

තව මෙහි

කමටහන වඩමින්, බුදු ගුණ කමටහන වඩමින් ඒක විදුර්ශනාවට සම්බන්ධ කරගන්නේ කොහොමද කියන කාරණාවත්, මේ කමටහන අපි මොන තැන දක්වා වැඩිය යුතුද? කියන කාරණාවත්, එහෙම වැඩුවාම අපිට ඇතිවෙන ලාභය මොකක්ද? කියන කාරණාවත් මම පෙන්නන්නට බලාපොරොත්තු වෙනවා. පිටවතුනි, ඒ කාරණාව පෙන්නන්නට අද දවසේදී මේ දේශනාව සඳහා ඉඩ අවකාශ මදි. ඒ නිසා මේ කමටහන් විස්තරය, භාවනා කරන හැටි වැඩි වශයෙන් විස්තර කරලා පෙන්නන්නට ඊළඟ සතියේදී බලාපොරොත්තු වෙනවා. මේ දේශනාවේ කමටහන් වඩන ආකාරය පිළිබඳව පැහැදිලිව තේරුම් කරගන්න ඊළඟ සතියේදී (මේ කොටසට සම්බන්ධයි). ඊළඟ සතියේ දේශනාව මේ පිටවතුන් ශ්‍රවණය කළොත්, මේ ප්‍රතිපදාවේ ඉතිරි කොටස අහලා දැනගන්නට පුළුවන්. ඒ නිසා මේ කවිවාන ගොත්ත සූත්‍රයේ අර්ථ අවබෝධයට යන්නට තියෙන ගමන් මග අදට මෙතකින් දේශනා කරලා නිමා කරනවා. ඉතුරු විස්තර ටික ලබන සතියේදී මේ පිටවතුන් අහන්න බලාපොරොත්තු

වෙනින. හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.
සාධු! සාධු!! සාධු!!!

අතිපූජනීය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්ද්‍රයාණන් වහන්සේ විසින් 2013 වර්ෂයේදී බෞද්ධයා නාලිකාව වෙනුවෙන් කවිවායන ගෝත්ත සූත්‍රය අනුසාරයෙන් සිදුකරනු ලැබූ ධර්ම දේශණා මාලාවේ තෙවන ධර්ම දේශනය

න ම ම ා” න ස” ස හ ග ව ත ා” අ ර හ ත ා” ස ම ම ා
සම්බුද්ධස්ස.....///

ධර්මශ්‍රවණානිලාසී, කාරුණික පිංවතුනි, මේ පිංවත් සියලු දෙනාම දැන් මේ සූදානම් වෙන්නේ ලොව්තුරා බුදු රජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශණා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට. ඒ නිසා හැමදෙනාම මේ කය ඵකතැනක තියෙනවා වගේ මේ සිතත් එක්තැන් කරගන්න. නොයෙක් නොයෙක් අරමුණු වල සිත දුවන්නට නොදී බොහොම චුළුමනාවෙන් මේ මොහොතේ මේ ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන. පිංවතුනි, සද්ධර්මය අවබෝධ නොවීම නිසා, අවබෝධ කර නොගැනීම නිසා අපි බොහෝ කාලයක් මේ සසරේ දුක් වින්ද අය. මේ සසරේ බොහෝ කාලයක් ඒ මේ අත දවපු අය. ඇවිද්ද අය.

ඉතිං, අද දවසේදී හෝ මේ උතුම් බුද්ධෝත්පාද කාලය ලැබුණු වෙලාවේ අපි ටිකක් නුවණැති වෙන්නට ඕන. මේ ගතානුගතිකව දිවෙන සමාජ රටාව ඔස්සේ ගහගෙන යන්නේ නැතිව,

කොහොමහරි මේ ලැබුණු මනුෂ්‍ය ජීවිතයෙන් ප්‍රයෝජනයක් ගන්නට අපි උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. ඒ නිසා හැම දෙනාම මේ ධර්මය ශ්‍රවණය කරලා ඒ ගැන අවබෝධයක් ඇති කරගෙන උත්සාහවත් වෙලා මේ සසරින් මිදී ගන්න කටයුතු කරන්නට ඕන.

පිංචතුනි, අද දවසේදීත් මගේ මේ දේශනාව ගිය සතියේ දේශනාවට සම්බන්ධ වෙනවා. අපි මුලින්ම කවිචාන ගොත්ත සූත්‍රට මාතෘකා කරලා, ඒ තුළින් මේ ලෝකය ඇතිවෙන සහ නැතිවෙන හැටි පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය හරහා විස්තර කරලා, ඊට පස්සේ ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අවබෝධ කරගැනීම පිණිස, දැකීම පිණිස, හැඟීම ලෝකය ඇතිවීම සහ නැතිවීම කියන දැකීම ඇතිකරගැනීම පිණිස අපේ මනස පත් කරගන්නේ කොහොමද? ඒ සඳහා අවශ්‍ය ගමන් මාර්ගය කෙබඳුද? කියන කාරණාව අපි ගිය සතියේදී විස්තර කළා. ගිය සතියේ විස්තරයේදී අපිට කායානුපස්සනාවෙන් ටිකක් විතරයි කටාකරන්නට පුළුවන් කම ලැබුණේ ඒ ලැබුණු කාලය තුළ. අද මේ දේශනාවේදී ඒකෙම ඉතුරු කොටස දේශනා කරන්නට බලාපොරොත්තු වෙනවා.

පිංචතුනි, අපි ගිය සතියේදී විස්තර කළා; ආනාපානසති කමටහන වඩමින් ඒ කමටහන ටිකක් වෙලා කරලා ඒක නතර කරලා, ඊට පස්සේ ආධ්‍යාත්මික කයේත්, බාහිර කයේත් නුවණින් විමර්ශනය කරන ආකාරය. එහෙම විමර්ශනය කරලා ඒක නතර කරලා, ආපසු ආනාපානසති කමටහනට පැමිණෙන්න. ආපනු ආනාපානසති කමටහන නතර කරලා ආයෙත් නුවණින් මේ ආධ්‍යාත්මික, බාහිර සවිඤ්ඤාණික සියලු රූපයක්ම, මනුෂ්‍යයෙකුගේ විතරක් නෙමේ සත්ත්ව, පුද්ගල සංඥාව ඇතිවෙන සවිඤ්ඤාණික හැම රූපයක්ම නුවණින් බැලිය යුතුයි කියලා.

ඊට පස්සේ අනතුරුව මතක් කළා කලින් කලට චීර්යය ඇතිවෙන විදියට මෙනෙහි කරන්නට කියලා. එතකොට මේ ආනාපානසති කමටහන වඩන ගමන් විදර්ශනා කරනවා වගේ අපිට පුළුවන් පිංචතුනි, අනිත් කමටහනුත් ඔය විදියටම සමට, විදර්ශනා ධර්ම වැඩෙන විදියට නුවණින් මෙනෙහි කරන්න. ඒ ගැනත් මම ටිකක් මතක් කරන්නම්. අපි කියමු අපි මෙහි භාවනාව කරනවා කියලා. මෙහි භාවනාව කරනකොට අපිට මේ විදියටම සමට, විදර්ශනා ඥාණය වැඩෙන විදියට කරන්න පුළුවන්. සමට කමටහන හැටියට අපි මෙහි භාවනා කමටහන තබාගන්නවා. විදර්ශනාව හැටියට අර විදියටම සවිඤ්ඤාණික රූපය මෙනෙහි කරනවා. ඒක අපි කරන්නට ඕන මේ විදියට.

දැන් මේ මෙහි භාවනාව කරනකොට, මෙහි භාවනාව කරන ක්‍රම කීපයක් තියෙනවා. සියලුම සත්ත්වයෝ නිතර හසුවෙන එක එක පරියායන් තියෙනවා. එක එක ක්‍රම තියෙනවා. එයින් එක් ක්‍රමයක් අපි අද ගනිමු. පොළොවේ වසන සියලුම සත්ත්වයෝ නිදක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා,

සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. ජලයෙහි වසන සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. අහසෙහි වෙසෙන සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා කියලා අපිට මෙන් සිත පතුරුවන්නට, වඩන්නට පුළුවන්. එතකොට ඒක සියලුම සත්ත්වයෝ හසුවෙන එක ක්‍රමයක්, එක පරිඥායක්.

එහෙම නැත්නම් අපිට මෙහෙමත් පුළුවන්. පා නැති සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. දෙපා ඇති සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. සිව්පා ඇති සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. බොහෝ පා ඇති සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා කියලා අපිට මෙන් සිත පතුරුවන්නට පුළුවන්.

එහෙම නැතිනම් අපිට තව පැත්තකින් ගන්න පුළුවන්. සදිසාවන්ට මෙන් සිත පැතිරවීම. මෙතනදී උතුරු දිශා වැසි සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. දකුණු දිශා වැසි සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. මේ වගේ බටහිර දිශාවට, නැගෙනහිර දිශාවට, උඩ දිශාවට, යට දිශාවට කියලා සදිසාවන්ටම මෙන් සිත පතුරුවන්නට පුළුවන්. පිංවතුනි, අපිට දස දිශාවන්ට මෙන් සිත පතුරුවන්නටත් පුළුවන්. උතුරු දිශා වැසි සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. උතුරු අනු දිශා වැසි සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. ඒ විදියට දකුණු දිශාවට, දකුණු අනු දිශාවට, බටහිර දිශාවට, බටහිර අනු දිශාවට, නැගෙනහිර දිශාවට, නැගෙනහිර අනු දිශාවට, උඩ දිශාවට, යට දිශාවට කියලා මේ වගේ සියලුම සත්ත්වයෝ හසුවෙන විදියට අපිට මෙන් සිත පතුරුවන්නට පුළුවන්.

එහෙම නැතිනම් අපිට තව පුළුවන්, සංඥා ඇති සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. සංඥා නැති සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා. නේව සංඥා නා සංඥා වැසි සියලුම සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිඳෙත්වා කියලා මෙන් සිත වඩන්නට පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ සිට අනන්ත විශ්වය දක්වා මණ්ඩලාකාරව මෙන් සිත පතුරුවන්නට පුළුවන්.

මම නිදුක් වෙමිවා,
නිරෝගී වෙමිවා, සුවපත් වෙමිවා, දුකින් මිඳෙමිවා කියලා. පිංවතුනි, සමහර

අය මෙනෙදි “මම කියනකොට මෙනෙ මානස නේද? එතන කෙළේසයක් තියෙනවා නේද?” කියලා මේ වගේ නොයෙක් ප්‍රශ්න ඇති කරගන්නවා. නමුත් පිංවතුනි, මෙනෙදි වචන ටික ගැන හය වෙන්හට එපා. මම නිදක් වෙමිවා, නිරෝගි වෙමිවා, සුවපත් වෙමිවා, දුකින් මිදෙමිවා කියලා වැඩුවට කමක් නෑ. මොකද, මේ කොටස තාම පූර්ව භාගයි. අවිද්‍යාව කුමන කමටහනක් වැඩුවත් තාම නිදිලා නෑ. මේකෙදි විශේෂයෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, අභිජිකා, දෝමනස්ස දෙක (ලෝභ, ද්වේෂ) නික්මවීම.

ඒ නිසා මම නිදක් වෙමිවා, නිරෝගි වෙමිවා, සුවපත් වෙමිවා, දුකින් මිදෙමිවා කියලා තමන්ගෙන් පටන් අරගෙන තමන් වාසය කරන ස්ථානයට, තමන්ගේ නිවසේ වෙසෙන, ඒ වගේම ගමේ වෙසෙන, නගරයේ වෙසෙන, මේ පළාතේ වෙසෙන, මේ රටේ වෙසෙන, මේ ලෝකයේ වෙසෙන, මේ සක්වලේ වෙසෙන, දස දහසක් සක්වලේ වෙසෙන, යටින් අවිච්ඡේ පටන් හවාග්‍රය දක්වා භාත්පස අනන්ත අපරිමාණ සක්වල වල වාසය කරන සියලු සත්ත්වයෝ නිදක් වෙත්වා, නිරෝගි වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා කියලා මෙන් සිත වඩන්න පුළුවන් අපිට.

ඊට පස්සේ තමන්ගේ ඉඳලා අනන්ත විශ්වයට ගිහිල්ලා, අනන්ත විශ්වයේ ඉඳලා ආපත්‍ර තමන් තුළට එන්නට පුළුවන්. යටින් අවිච්ඡේ පටන් උඩින් හවාග්‍රය දක්වා භාත්පස අනන්ත අපරිමාණ සක්වල වල වසන සියලු සත්ත්වයෝ නිදක් වෙත්වා, නිරෝගි වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා, දුකින් මිදෙත්වා කියලා මෙන් සිත පතුරුවලා, ඒ වගේම දස දහසක් සක්වල , මේ සක්වලේ වසන, මේ ලෝකයේ වසන, මේ රටේ වසන, මේ පළාතේ වසන, මේ නගරයේ වසන, මේ ගමේ වසන, මේ නිවසෙහි වසන කියලා ඊට පස්සේ මම නිදක් වෙමිවා, නිරෝගි වෙමිවා, සුවපත් වෙමිවා, දුකින් මිදෙමිවා කියලා අනන්ත විශ්වයේ ඉඳලා තමන් ගාවට එන විදියට කරන්න පුළුවන්.

මේ මෙහි කමටහන වඩද්දී, අර ආනාපානසති භාවනාවට වගේම පිංවතුනි, සති නිමිත්තේ හිත තබාගන්නට ඕන. නාසය හෝ තොල් දෙක ලඟ හැම වෙලාවෙම “පරිමුඛං සතිං උපරිධිපෙත්වා” කියන එක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැම කමටහනකටම පෙන්නවා වදාළා. “පරිමුඛං” කියන්නේ, “නාසිකග්ගේ වා මුඛ නිමිත්තේ ”, නාසය කෙළවර හෝ තොල් දෙක ළඟ හිත තබාගෙන තමයි මේ විදියට මෙහි කමටහන මෙනෙහි කළ යුත්තේ.

ඒ වෙලාවේදි අර නාම රූප ධර්මා ගැන අවධානයක් නෑ. නුවණින් සියලු සත්ත්වයෝ වෙත මෙන් සිත පතුරුවනවා. පතුරුවලා ටිකක් වෙලා මෙහි භාවනාව කරලා, ඒක නතර කරනවා. නතර කරලා, ඉස්සෙල්ලා අපි ආනාපානසතිසේදී මතක් කළ විදියටම මේ තමන් කියන සවිඤ්ඤාණික කයේත්, බාහිර සත්ත්ව පුද්ගලභාවය ඇතිවෙන රූප වලත්, සත්ත්ව පුද්ගලභාවය ගෙවෙන විදියට, මේ නාමරූප ධර්මාවයක් තියෙන්නේ කියන කාරණාව විද්‍යමාන වෙන විදියට, ප්‍රකට වෙන

විදියට නුවණින් බැලිය යුතුයි.

එතකොට මෙනනදි

අර විදියටම රූපය ගැන හොඳට බලලා, ධාතු වශයෙන් හෝ අසුභ කොටස් වශයෙන් හෝ නැත්නම් අර වර්ථවී බිත්තියකට උපමා කරලා රූපය හොඳට සම්මර්ෂණය කරලා, මෙබඳු වූ කොටස් වලින් යුක්ත වූ මේ රූපය හැදිලා තියෙන්නේ කන බොන ආහාරය නිසා නේද? කියලා බලනවා. කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු මේ රූපය අසුරු කරගෙන විඤ්ඤාණ ධාතුව පවතිනවා. ඒ නිසයි මේ කය සවිඤ්ඤාණික. ඒ විඤ්ඤාණය නිසයි මේ රූපයේ ඉරියව් පැවැත්වීම් වෙන්නේ. අරමුණු දැකීම, දැනීම, දැනගැනීම වෙන්නේ කියලා නුවණින් බලනවා.

මේ විදියට බාහිර සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා සිහිවුණානම්, ඒ බාහිර සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියන ටිකෙන්, එතනත් බලනවා; ඒ රූපේ නම්, මස්, ලේ, නහර, වලින් යුක්ත කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපයක්. ඒ කය අසුරු කරගෙන පවතින හිත නිසා මේ ඉරියව් පැවැත්වීම් වෙනවා නේද? කියලා නුවණින් මෙනෙහි කරනවා. මේ විදියට ටිකක් මෙනෙහි කරලා, ඒ මෙනෙහි කරන ඒක නතර කරලා, ආපනු අර විදියට මෙෙත්‍රී භාවනාව, මෙෙත්‍රී කමටහන වඩනවා. එතකොට මේ මෙෙත්‍රී කමටහන වොස්සග්ග පරිණාම කොට, නිවනට නැඹුරු වූවක් කොටයි වඩන්නේ.

මේ

විදියට මෙෙත්‍රී කමටහන ටිකක් වෙලා වඩනවා. ආපනු නතර කරලා නුවණින් හිතනවා. නුවණින් හිතලා ආපනු මෙෙත්‍රී කමටහන වඩනවා. කලින් කලට ඒ දෙකම නතර කරලා අර විදියේ වීරියය ඇති වෙන විදියටත්; ගිය දේශනාවේදි මම මතක් කළ විදියට මෙනෙහි කළ යුතුයි. එතකොට අපිට මේ විදියටත් කරන්න පුළුවන්. ආපනු අපිට ඕනනම් පුළුවන් බුදු ගුණ භාවනාව වඩන්න. බුදු රජාණන් වහන්සේගේ නව අරහාදි බුදු ගුණ සිහිපත් කරන්නට පුළුවන්. ඒ වගේම, ඒ විතරක් නෙමේ; දැන් මෙනනදි විශේෂයෙන්ම බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ගුණ සිහිපත් කරන කොට පිංවතුනි, අපි දක්ෂ වෙන්නට ඕන. අපිටම බුදු රජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව, හිතේ ආදරය, හිතේ ගෞරවය ඇති වෙන විදියට අපි ඒක කරන්නට ඕන.

එහෙම නැත්නම් අපි නිකං රාජකාරි මට්ටමකින් කරනවා වගේ, ඔහේ හිත හිතා ඉන්නේ නැතිව, වචන ටිකක් විතරක් වෙන්නේ නැතිව, අපිට ශ්‍රද්ධාව දැනෙන විදියට, අපි තුළ තිබෙන ශ්‍රද්ධා වෛතසිකය අවධි වෙන විදියට අපි මේ ටික කළ යුතුයි. ඒකෙන් මම මතක් කළේ; දැන් අපිට පුළුවන් බුදු රජාණන් වහන්සේගේ නව අරහාදි ගුණ සිහිපත් කරනකොට, අරහං කියන බුදු ගුණය සිහිපත් කරන්නට අපි මෙහෙම හිතනවා. “බුදු රජාණන් වහන්සේ කෙළෙස් සතුරන් නැසූ නිසාත් අරහං නම් වන සේක. සංසාර වක්‍රයේ අර සිඳුලූ හෙයින්

අරහං නම් වන සේක. රහසින්වත් පවි නොකළ බැවින් අරහං නම් වන සේක. තුන් ලෝ වැසියන්ගේ ආමිස පූජා, ප්‍රතිපත්ති පූජාවන් පිළිගැනීමට සුදුසු බැවින් අරහං නම් වන සේක.” කියලා අරහං ගුණය අපි නුවණින් මෙනෙහි කරනවා. ඒ තුළින් විත්ත ඒකාග්ගතාවයක්, කුසලයක් සිද්ධ වෙනවා.

නමුත් ඒ වගේ මෙනෙහි කරන ගමන් බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ගුණයන් හිතට වදින ආකාරයට, බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ගුණයන් අපට ප්‍රකට වෙන ආකාරයට මෙනෙහි කරන්නට ඕන. ඒ කියන්නේ, අපිට මෙහෙම හිතන්නට පුළුවන්; බුදු රජාණන් වහන්සේගේ අතීත ජීවිත, නැත්නම් ජාතක කතා ඇසුරින් පෙන්වන බෝධි සත්ත්ව චරිතය අරගෙන සිහිපත් කරලා, “අනේ එදා ශාන්තිවාදී තාපසව ඉන්න කාලේ, අත පය කෑලි කෑලි වලට කපද්දින් ඒ ඇති වෙන කෲර වූ, කටුක වූ, තීව්‍ර වූ වේදනා වින්දේ අනේ අපිව මේ සසර දුකෙන් එතෙර කරවන්න නේද? අනේ බුදු රජාණන් වහන්සේ අපිට මේ ධර්මය පෙන්නලා සසර දුකෙන් එතෙර කරවන්න මොනතරම් විරියය කරලා තියෙනවද? මොන තරම් උත්සාහවත් වෙලා තියෙනවද?, ඒ මහෝත්තමයන් වහන්සේගේ එබඳු වූ උත්සාහයක ප්‍රතිඵලයක් හැටියට නේද අපිට මේ සද්ධර්මය අද ලැබෙන්නේ.

ඒ වගේම සිව් මහා රජපුරවන්ගේ කාලෙදී, සියයින්ම ඇස් දෙක ගලවලා බමුණන්ට ලේ පෙර පෙර දන්නේ, අනේ මේ අවිද්‍යා අන්ධකාරයෙන් අපිව බේරගන්නට නේද?”. ඔන්න ඔය වගේ තමන් තුළ ශුද්ධාව ඇති වෙන විදියට, දක්ෂ විදියට ටිකක් හිතන්නට ඕන. ඉතිං, මේ විදියට හිතන ගමන්, නව අරහාදී බුදු ගුණ සිතන ගමන්, මේ විදියට බුදු ගුණ වඩන්න පුළුවන්. වඩලා හිතාමතාම, වුවමනාවෙන්ම ඒ කමටහන ටිකක් නතර කරනවා. නතර කරලා අපි ඉස්සෙල්ලා කරපු විදියට මේ සවිඤ්ඤාණික කයේත්, බාහිර සවිඤ්ඤාණික සත්ත්ව පුද්ගලභාවයට හැරගෙන අරමුණු වලත්, මේ නාම රූප ධර්මා 02ක් තියෙන්නේ කියන කාරණාව ප්‍රකට වෙන විදියට නුවණින් බැලිය යුතුයි.

මේ විදියට බලලා ඒක නතර කරලා, ආපහු බුදු ගුණ කමටහන වඩනවා. මේ විදියට මාරුවෙන් මාරුවට කළ යුතුයි. බුදු ගුණ කමටහන වඩද්දින් පිංවතුනි, අර වගේම සති නිමිත්තේ සිත තබාගන්නට ඕන. එතකොට මේ විදියට වඩලා කලින් මතක් කළා වගේ කලින් කලට විරියය ඇති වෙන්නට මෙනෙහි කරන්නට පුළුවන්. ඒ අනුසාරයෙන් හැම කමටහනක්ම; ධාතු වශයෙන් බැලුවත්, අසුභ වශයෙන් බැලුවත්, මරණානුස්සති භාවනාව කළත්, කුමන හෝ සමට කමටහනක් වඩනවානම් ඒක දිගටම වඩලා, ඒක නතර කරලා මේ වගේ කය ගැන නුවණින් විදර්ශණා කරන්නට ඕන.

මේ විදියට මාරුවෙන් මාරුවට කළ යුතුයි. මොන තරම් දුරට කළ යුතුද?කුමන තැන දක්වා කළ යුතුද?. මේ විදියට කරනකොට “අත්ථි කායෝති වා පණාස්ස සති පච්චපට්ඨිතා හෝති ”. “සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නොවූ කය පමණක් ඇත්තේය” කියන සිහිය හොඳින් එළඹ සිටින තැන දක්වා කළ යුතුයි. දැන්

ආනාපානසතිය වඩනකොට, අපි ආනාපානසතිය ටිකක් කළා. නිතා මතා ඒක නතර කරලා මේ කයේ නාම රූප ධර්මා ප්‍රකට වෙන විදියට නුවණින් බැලුවා. මේ විදියට මාරුවෙන් මාරුවට කළා.

අපි

කොච්චරක් දුරට කළ යුතුද? පිංවතුනි, සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවය දුරු වෙන තැන දක්වා කළ යුතුයි. සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවය දුරුවෙන තැන දක්වා කියලා කියනනේ, විදුර්ගණා කිරීමකින් තොරව, නුවණින් මෙනෙහි කිරීමෙන් තොරව, මේ ඇහෙන්න බලනකොටම පුද්ගලභාවය මැකිලා පෙනෙන දවසක් එනවා. මැකිලා පෙනෙන තැන දක්වා කළ යුතුයි. දැන් අපිට සවිඤ්ඤාණික රූපයක් හම්බවෙනකොට අද දවසේදී මේ සත්ත්වයෙක්ය, මේ පුද්ගලයෙක්ය කියන හැඟීම එන්නේ නිරායාසයෙන්මයි. උත්සාහයකින් තොරව.

ඒ වගේම පිංවතුනි, මේ කමටහන වඩන්න ඕන කොහොමද? මේ සත්ත්වයෙක්ය, පුද්ගලයෙක්ය කියන හැඟීම ගෙවිලා, නාම රූප ධර්මා 02 නිරායාසයෙන්, උත්සාහයකින් තොරව පෙනෙන තැන දක්වා කළ යුතුයි. මෙන්න මේ නිසයි බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ, සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ හැම කායානුපස්සනාවකම බලන්න “අත්ථි කායෝති වා පණස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හෝති”. “සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නොවූ කය පමණක් ඇත්තේය” යන සිතිය හොඳින් ඵලඹ සිටිනවා. මෙන්න මේ තැන දක්වා අප කළ යුතුයි.

පිංවතුනි, සත්ත්වයෙක් නොවූ, පුද්ගලයෙක් නොවූ කය පමණක් ඇත්තේය යන සිතිය හොඳින් ඵලඹ සිටිනවා කියන්නේ; මේ තමයි නිවරණ චිත්තය ගෙවිලා, නිවරණ ධර්ම දුරුවෙලා. නිවරණ ධර්ම දුරු වුණාම ඇත්ත ඇති හැටිය පේනවා මෙනෙදී, මේ අවස්ථාවේදී. එතකොට ඒ තැන දක්වා අපි කරන්නට ඕන. අපි කියමු සවිඤ්ඤාණික සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා හිතෙන වස්තුවක් අපි ඇල්ලුවා කියලා. වෙනදානම්, අර ළමයව ඇල්ලුවා, අර මනුස්සයාට ඇල්ලුවා. අර ළමයගේ අතින් ඇල්ලුවා, අර මනුස්සයගේ අතින් ඇල්ලුවා කියන හැඟීමක්නේ අපිට එන්නේ.

නමුත් එහෙම

ඇල්ලනකොට අපේ නුවණ තියෙන්නට ඕන; කන බොන ආහාරයෙන් යුක්ත නම්, මස්, ලේ, නහර ටිකක් නම් අනුවුණා. නැත්නම් කන බොන ආහාරයෙන් යුක්ත රූපය අනුවුණා කියලා තේරෙන්නට ඕන. එතකොස මේ කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිතට මේ ස්පර්ශය වුණේ කියන එකත් තේරෙන්නට ඕන. අපි දිනා කවුරු හරි බලාගෙන ඉන්නවනම් අපිට තේරෙන්නට ඕන; කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු නම්, මස්, ලේ, නහරින් යුක්ත රූපය මේ තිනේනේ. ඒ කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිතෙන් දැන් මේ රූපාරම්මණය අරගෙන ඉන්න හැටි නිරායාසයෙන්, උත්සාහයකින් තොරව, අපහසුවකින් තොරව බලන්න පුරුදු

වෙනත් ඕන.

මෙන්න මේ තැනට පිටවනුනි, අපි හිත ගෙනෙන්නට ඕන. හිත වඩන්නට ඕන. ඔය තැන දක්වා නොවඩා, තාම කමටහන ඉවර නෑ. “දැන් අනාපාතසතිය වැඩුවා. දැන් මේ ටික බැලුවා. දැන් කුමක් කළ යුතුද?” කියන ටික අහන්න වෙන්නේ නෑ. හොඳට තමන්ට තමන්ගේ මනස මිම්මක් කරගන්න. තමන්ට තාම සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවයන්ට පෙනෙනවනම්, මේ කබලිංකාරාභාරයෙන් හැදුණු රූප. ඔත්, පාන්, කවිපි, මුංඇට කියන මේ දේවල් කාලා හැදුණු මේ රූප ගැන සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, කියන හැඟීමනම් තියෙන්නේ, තාම තමන්ගේ කමටහන සම්පූර්ණ නෑ. තාම කමටහනේ කෙලවරකට, නිෂ්ඨාවකට වැඩිලා ඉවර නෑ.

ඒ නිසා තමන් තමන්ව මිම්මක් කරගන්න. තමන්ගේ මනස දිහා බලාගෙන හැම වෙලාවෙම කෙළෙස් ගෙවන්න. තමන්ට සත්ත්ව පුද්ගලභාවයට පෙනෙනවනම් තාම, ඒ බව තමන්ට හොඳට තේරෙනවා. ටික ටික සත්ත්ව පුද්ගලභාවය අඩුවෙන ගතියක් තියෙනවානම් ඒකත් තමන්ටයි තේරෙන්නේ. ඒ නිසා මේ කමටහන, රූපයේ ඇත්ත ඇති හැටියට බලන ක්‍රමය ඉවර නෑ තවම මේ පුද්ගලභාවය ගෙවිලා නැත්නම් කියන කාරණාව හොඳින් තේරුම් කර ගන්නට ඕන. එහෙම තේරුම් කරගෙන, එහෙම දැනගෙන තමන් තුළම, තමන්ගේ මනස දිහා බලාගෙන අවබෝධයෙන් මේක කරන්නට ඕන.

මොකද, භාවනා කියලා දෙනකොට, භාවනා කියලා දෙන කෙනාට නෙමේ තමන් ගැන වැටහීම තියෙන්නට ඕන. තමන්ගේ කෙළෙස් කොච්චරක් අඩුවෙලාද? කෙළෙස් ගෙවිලද? කියන කාරණාව තමන්ටයි වැටහෙන්නට ඕන. ඒ නිසා හැම වෙලාවෙම, තමන් තුළ සත්ත්ව, පුද්ගලභාවය දුරුවෙනකම් මේක කළ යුතුයි. “ස්වාමීන් වහන්ස, දැන්නම් නාමරූප දෙක හොඳට පෙනෙනවා. මේ ඇතුළේ හම්, මස්, ලේ, නහර එහෙම පෙනෙනවා” කියලා එහෙම කිව්වට වැඩක් නෑ. එහෙම කොච්චර ඒ විදියට බැලුවත්, රූප බලන වෙලාවට පෙනෙන්නේ පුද්ගලයෙක් නම් මේ කමටහන හරියට කෙරිලා නෑ.

ඒ නිසා මෙනනදි මතක් කරන්නේ, මේ හම්, මස්, ලේ, නහර බලන්න යන ගමනක් නෙමේ. ඇටසැකිලි බලන්න යන ගමනක් නෙමේ. ඒවා බලන්නේ, මේ ධර්මයෝ තියෙන තැනක තියෙන පුද්ගලභාවය ගෙවාගන්නයි කියන කාරණාව මතක තියාගන්න. ඕගොල්ලන්ට මිම්ම මේ පුද්ගලභාවයට පෙනෙන බව, පුද්ගලභාවයට පෙනෙන කෙළේසය. මොකද, ඒක මනස පිළිබඳ වූවක්. මේ පුද්ගලභාවය නිසයි පිටවනුනි, ලෝහ, ද්වේෂ දෙක (අභිජ්ඣා, දෝමනස්ස).

ඒකට

මම අර උපමාවක් කියන්නේ, අපි කොහේ හරි ගමනක් යනකොට ගලක හරි

මූලක හරි අපේ කකුල හැපුණොත්, සමහර විට අපේ කකුලේ නියපොත්තක් ගැලවිලා යන්න පුළුවන්. ලේ ගලනවා වෙන්න පුළුවන්. අපි කවුරු හරි ගිහිල්ලා අර ගලට හරි මුලට හරි ආපහු ගිහිල්ලා ගහනවද? ගහන්නේ නෑ. ඇයි ඒ? එතන සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නෙමේ. එහෙම කළොත් ඒක මහා මෝඩ කමක්. මොනතරම් බාලකමක්ද? කියලා හිතෙනවා ඒ ගලට හරි මුලට හරි ආපහු ගහනවනම් හරි, ගහන්න යනවනම් හරි. මොකද, මේ අනාත්මය එළඹ සිටියාම ඉබේමයි එබඳු වූ ප්‍රතික්‍රියාවක් නොදක්වන බව විද්‍යමාන වෙන්නේ.

නමුත් බලන්න; දැන් සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා හිතෙන රූපෙකින් අර තරම් වේගවත් පහරක් නෙමේ, වූරි පහරක් වැදුණොත්, “ආ උඹ මට ගැහුවා නේද?” කියලා තරහ ඇතිකරගන්නවා. එතකොට හොඳට බලන්න; අතන කකුල කැඩිලා යන්න තරම් පාරක් වැදුණත් අපි ඒකෙන් කුපිත වුණේ නෑ. ආපහු වැදුණු තැනට ගහන්න ගියේ නෑ. නමුත් ඊට වඩා පොඩි පහරක් වැදිලත්, අපි ද්වේෂය ඇතිකරගෙන ගහන්න යනවා. නමුත් යථාර්ථය ගත්තහම, අපි සවිඤ්ඤාණක පුද්ගලයෙක් කියන තැන රූපයත්, අර කකුලේ නියපොත්ත කැඩිලා යන්න වැදුණු ගහක, මූලක, ගලක නියෙන රූපයත් අතර වෙනසක් නෑ.

ඉතිං අපිට මේ විදියට නුවණින් බලනකොට අර කකුල හැපුණු ගලක්, මූලක් පෙනෙන මට්ටමට ආවොත්, සවිඤ්ඤාණික කියලා අද පුද්ගලභාවයට පෙනෙන හැම රූපයක්ම; මේ රූපෙ ඇවිල්ලා ඇගේ හැපුණත්, අනෙක් රූපයක් ඇවිල්ලා ඇගේ හැපුණත් මෙයාට වෙනසක් නෑ. දෙකේම සත්‍යය එකම නිසා. එයා දන්නවා ඒ කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිතට මේ දැනීම වෙන්නේ. එතකොට ඒ තුළ සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නැහැ කියලා දන්නවා.

අන්න ඒ වගේ මට්ටමට, දකින මට්ටමට ආවොත් තමයි, අපි ආපහු ප්‍රතිචාරයක් දක්වන්නේ නැත්තේ. සවිඤ්ඤාණක රූපයක් අපේ ඇගේ හැපුණාම ඒකට කුපිත නොවෙන්නනම්, මෙන්න මේ “විනෝය ලෝකේ අභිජික්ඛා දෝමනස්සං”. ලෝහ, ද්වේෂ දෙක හික්මෙන විදියටයි කායානුපස්සනාව වඩන්නට ඕන. ලෝහ, ද්වේෂ දෙක හික්මෙන්නේ අන්න ඒ දුර්ශණයත් එක්ක. එහෙම නැතුව, සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් හැටියට නම් පෙනෙන්නේ, ලෝහය හෝ ද්වේෂය ඇති කර ගන්නේ නැතිව ඉන්නවා කියලා ධර්මාවයක් වෙන්නේ නෑ. පිංචතුති, මොකද මෙතන අනාත්මයි. එතන තරහ ඇතිවෙන්න නියෙන හේතුව තිබුණොත් තරහව කියන එක ඇතිවෙනවා. රාගය කියන එක ඇතිවෙන්න නියෙන හේතුව නියෙනවානම් රාගය ඇතිවෙනවා. ලෝහ, ද්වේෂ දෙක ඇති වෙන්නට නියෙන හේතුව නැතිවෙන්නට ඕන. එතකොට ඒ මෝහය කියන එක තමයි දැනට මේ නාමරූප ධර්මාවයක් ඇති තැන නාමරූප ධර්මාවයක් කියලා නොදන්නකම.

අන්න ඒ

මට්ටමේ අවිද්‍යාව, ඒ මට්ටමේ මෝහය ගෙවෙන විදියට බැලිය යුතුයි කියන කාරණාව මම විශේෂයෙන් මතක් කරනවා. ඒ නිසා මේ රූපේ හම පෙනෙනවා, මස් පෙනෙනවා, නහර පෙනෙනවා, අසුචි හැටියට පෙනෙනවා කියලා ඉඳගෙන ඉන්න කොට පෙනෙන එකක් හැටියට, අවස්ථාවකට පමණක් පෙනිලා නැති වුණාට වැඩක් නෑ. තමන්ට ඇහෙන් බලනකොට, එක තැනක ඉඳන් නුවණින් මෙනෙහි කරන ටික ඇහෙන් හම්බවෙන ලෝකෙදී අනාත්ම ස්වභාවය ඵලඹ සිටින තැන දක්වා වර්ධනය විය යුතුයි කියන දැක්ම ඕගොල්ලෝ තුල ඇති කරගන්න.

මෙන්න මේ විදියට සත්ත්වයෙක් නොවූ, පුද්ගලයෙක් නොවූ කය පමණක් ඇත්තේය කියන සිතිය හොඳින් ඵලඹ සිටින තැනට ගන්න. ඔබ මෙෙත්‍රී භාවනාව කළත්, බුදු ගුණ භාවනාව කළත්, කුමන තැනකින් කුමන භාවනාව කළත් පිංවතුනි, මේ මට්ටමට එනවා. සත්ත්ව පුද්ගලභාවය නැති වෙන තැන දක්වාම එනවා. මොකද, මේ වෙන්නේ නිවරණ ධර්ම දුරුවෙන එක. කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, චීනමිද්ධ, උද්ධච්ච කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා කියන නිවරණ ධර්ම දුරු වෙලා මේ තියෙන්නේ. නිවරණ ධර්ම දුරු වුණාම, ඇති තතු ඇති හැටියට පෙනෙනවා.

එතකොට බුදු ගුණ භාවනාව කළත්, මෙෙත්‍රී භාවනාව කළත් අපිට අර විදියට නිවරණ ධර්ම දුරු වෙන තැන දක්වා මනස ගත්තහම, මේ සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නොවන ස්වභාවය හොඳින් ඵලඹ සිටිනවා. ඒ නිසා මේ කුමන තැනකින් ගියත්, අන්තිමට අපිට එකම තැනයි. අතනදී බුදු ගුණ වඩනකොට, එහෙම නැත්නම් මරණානුස්සති ය වඩනකොට, “අත්ථි ධම්මෝති වා පණාස්ස සති පච්චපට්ඨිතා හෝති”. “සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නොවූ ධර්මභාවයක් පමණක් ඇත්තේය කියන සිතිය හොඳින් ඵලඹ සිටිනවා”.

වේදනාව අනුව බැලුවත්, “අත්ථි වේදනාති වා පණාස්ස සති පච්චපට්ඨිතා හෝති”. “තමන්ගේ නොවන, පුද්ගලයෙකුගේ නොවන, ස්පර්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න වේදනාව පමණක් ඇත්තේය කියන සිතිය හොඳින් ඵලඹ සිටිනවා”. මේ විදියට, මේ කුමන කමටහනකින් ගියත්, ඉස්සෙල්ලාම වෙන්නේ නිවරණ ධර්ම දුරු වෙන තැනට. ඒක තේරුම් කරගන්න තියෙන හොඳම ලක්ෂණය තමයි, මේ ඇහෙන් බලනකොට, මෙනෙහි කිරීමකින් තොරව, විදුර්ගණා කිරීමකින් තොරව පියවි ඇහැට පෙනෙනවා සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියන එක මැකිලා. පියවි ඇහැට පෙනෙනවා අනාත්ම වූ ධර්මභාවයක් කියන එක. තාම හැබැයි මේ ලෝකෝත්තර මාර්ගය ඉපදිලාවත් නෑ. තාම පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව.

මම මතක් කළා මේ සන්නතිය තුළ විතරයි තාම මේ කෙළෙස් නැතිවෙලා තියෙන්නේ. එතකොට රළු මට්ටමේ

නාමරූප දෙකේ ඇත්තයි මේ පෙනෙන්නේ. තව පැත්තකින් ගත්තොත්, කබලිංකාරාභාරයෙන් හැදුණු රූපයේ ඇත්ත පමණයි මේ පෙනෙන්නේ. නාම නාම ධර්ම නිසා ඇතිවුණු, නාම ධර්මයන් නොදැකීම නිසා ඇතිවුණු අවිද්‍යාව දුරු වෙලා නෑ. ඒ නිසා මෙතනදී මේ කොටස වැටෙන්නේ නාම පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාවට.

මෙතනදී විශේෂයෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, “විනයය ලෝකේ අභිජීඤ්ඤා දෝමනස්සං”. ලෝභ, ද්වේෂ දෙක සංසිඳෙන තැනට. ඇයි ඒ විදියට එතෙන්නට යා යුත්තේ? මේක තමයි පූර්ව භාග ප්‍රතිපදාව කියලා මතක් කළේ. මේ නිවරණ ධර්ම දුරු වෙන තැනට ගියාම පිංචතුනි, බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා; “නිවරණ ධර්ම තමන් කෙරෙහි ලා නොදකින ඔහුට ප්‍රමෝදය උපදිනවා” කියලා. ඒක බුදු රජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා පස් ආකාරයකින්.

ඒ කියන්නේ; නිරේක නිට්ඨ පුද්ගලයෙක් පහු කාලෙක හිරෙන් නිදහස් වුණාම ඇතිවෙන යම් සොම්නසක් තියෙනවානම් අන්න එබඳු, ඒ වගේම රෝගයක් හැදිවිට කෙනෙක් ඒ රෝගී භාවයෙන් මිදුණාම හිතේ ඇතිවෙන ප්‍රමුද්ග භාවයක් තියෙනවානම්, සතුටක් තියෙනවා නම් අන්න ඒ වගේ. ණයක් ගත්ත කෙනෙක් පහු කාලෙකදී ඒ ණයෙන් නිදහස් වෙලා, තමන් ඉතිරි කරගත්ත බෝගත් දකිනකොට ඇතිවෙන සතුටක් වගේ, දීර්ඝ කාන්තාර මාර්ගයකට වැටුණු කෙනෙක් පහු කාලෙදී ඒ දුර්භික්ෂ කාන්තාර මාර්ගයෙන් මිදිලා, ආහාර පාන තියෙන ක්ෂේම භූමියක් හම්බවුණාම ඇතිවෙන සතුට වගේ, ඒ වගේම අනුන් යටතේ වැඩකරපු දාසයෙක් ඒ දාසභාවයෙන් මිදුණාම ඇතිවෙන සතුට වගේ, මේ නිවරණ ධර්ම තමන් කෙරෙහිලා නොදකින ඔහුට සතුට ඇතිවෙනවා, ප්‍රමෝදය ඇතිවෙනවා කියලා පෙන්නවා.

එතකොට වැඩකාර කම වගේ, දීර්ඝ කාන්තාර මාර්ගයක ඉන්නවා වගේ, නිරේ විලංගුවේ වැටිලා ඉන්නවා වගේ, ණයක් ගන්නා වගේ, රෝගයක් වගේ තේරේනවල නිවරණ සහගත මනස. නිවරණයන්ගෙන් මිදුණු මනස අර ඉස්සෙල්ලා කියපු පස් ආකාරයෙන් මිදුණ ආකාරයට තමන්ට වැටහෙනවා. එතකොට මෙන්න මෙතනදී පිංචතුනි, නිවරණ ධර්ම දුරු වුණාම ප්‍රමෝදය ඇතිවෙනවා කියනකොට, මෙතන ධර්මතාවයක් තියෙන්නේ.

ධර්මතාවයක් කියන එකෙන් මතක් කළේ; ඉස්සෙල්ලා සමථ කමටහන වඩන තැනත්, විදුර්ගුණා කරන තැනත්, විදුර්ගුණා කරන්නා නිට්ඨා. සමථ කමටහන වඩන්නා නිට්ඨා. අපි උත්සාහයකින්, පුද්ගලභාවයකින් ඇති කරගත්තේ. පුද්ගලභාවය තුළින් කටයුතු කළේ. අපි උත්සාහයෙන් කරපු එකේ ප්‍රතිඵලයක් හැටියටයි නිවරණ ධර්ම වලින් හිත මිදුණේ. ඒ හැම තැනකම පුද්ගලභාවය නැති කරන්න බෑ. පුද්ගලභාවය නැතිකරන්න හඳුන එකම පුද්ගලභාවය.

එතකොට මේ විදියට නිවරණා ධර්ම දුරුවෙන තැන දක්වාම උත්සාහයකින්, පුද්ගලභාවයකින් තමයි කළේ. නමුත් නිවරණා ධර්ම දුරු වුණාම; පුද්ගලභාවයකින්, උත්සාහයකින් ඇති කරගන්නා නෙමේ.

නිවරණා ධර්ම දුරුවීම නිසා ප්‍රමෝදය කියන එක ඇතිවෙනවා. ඊට පස්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වනවා; ඒ ප්‍රමෝදය නිසාම හිතට අධිකතර ප්‍රීතියක් ඇතිවෙනවා. ඒ අධිකතර ප්‍රීතිය නිසාම මේ හිත, කය දෙක සන්සිඳෙන තැනට එනවා. “කාය පස්සද්ධි, චිත්ත පස්සද්ධි” කියලා. ඒ හිත, කය දෙක සන්සිඳීම නිසාම හිත, කය දෙක සැප සහගත වෙනවා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශණා කරනවා; ඒ සැපයෙන් මේ කයේ නොතෙමුණු තැනක් නෑ කියලා. දිව්‍ය ලෝකේ දෙවියොත් ඊරිෂ්‍යා කරනවලු එබඳු සැපයකට.

එතකොට ප්‍රීතියෙන්, සැපයෙන් මේ කයේ නොතෙමුණු එකම තැනක්වත් නෑ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේකට උපමාවක් පෙන්වනවා; දැන් නාන සුණු අනනකොට, දිය ඉස ඉස අනලා ඒවා ගුලි කරගන්න මට්ටමට තෙත් වෙනකොට, ගුලිකරන්න පුළුවන් වෙනකොට ඒ නාන සුණු දියෙන් නොතෙමුණු තැනක් නෑ. හැම තැනම දියෙන් තැවරිලා තියෙන්නේ. හැඩැයි වැගිරිලා ගලාගෙන යන්නේත් නෑ. නමුත් දියෙන් නොතෙමුණු තැනකුත් නෑ. ඒ වගේ මේ මුළු කයම ප්‍රීතියෙන්, සැපයෙන් නොතෙමුණු තැනක් නෑ කියනවා.

පිංචතුනි අපි මේ රූප වලින් එන රසය, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශයන්ගෙන් පංචකාම ගුණික රසය අනුවමයි තණ්හාව දිවෙන්නේ. ඒ ඊට වැඩිතර සැපයක් අපිට කවදාවත් හම්බවෙලා නැති නිසා. මොකද, හිත ස්වභාවයෙන්ම වේදනාව කෙරෙහි තණ්හාව පවතින්නේ. මෙන්න මේ වගේ සැපයක් ඇති වෙච්ච දවසට පිංචතුනි, ඒ සැපය නිසාම දවසක හිත සමාධි වෙනවා. ඒ කියන්නේ, මෙච්චර කාලයක් සැප කියන එක තමන් තුල නොතිබුණු නිසයි සැප භොයාගෙන අපි බාහිර අරමුණු ගානේ රස්තියාදු වුණේ.

මම ඕකට මතක් කරන්නේ; අපේ ගෙදර තියෙනවා නම් සීනි, ගෝණි ගණං පුරවලා, අපි සීනි ගේන්න කඩේ යන්නේ නෑ. සීනි ගේන්න කඩේ යනකොට ඒකෙන් කියනවා; ගෙදර තියෙන සීනි ටික ඉවරවුණු බව, නැත්නම් සීනි නෑ කියන එක, සීනි හිඟයි කියන එක. ඒ වගේ බාහිර රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ අරමුණු ගානේ රස්තියාදු වෙනකොට ඒකෙන් කියනවා; අපි තුළ ඇතුළත සතුට නෑ, ඇතුළත සැපය නෑ කියලා. බාහිර අරමුණු වල සැප සොයාගෙන, සතුට සොයාගෙන රස්තියාදු වෙන්නේ, ආධ්‍යාත්මික කයේ (තමන් තුළ) සැපය නෑ කියන එකේ, සතුට නෑ කියන එකේ ලක්ෂණයක්.

එතකොට මෙන්න මෙතනදී ඒ පස්සද්ධිය නිසා සිත, කය දෙක සැප සහගත වෙනවා. දැන් මුළු සිතයි, කයයි දෙකම සැප සහගත නම් සැපය භොය භොය, සතුට භොය භොය නොයෙක් රූපාදි අරමුණු සිහි කර කර යන්නේ නෑ. රූපාදි අරමුණු සිහි කර කර සැප, සතුට සොයන ගතිය නතර

වුණා. මෙන්න මේ සැප සොයන ගතිය නතර වෙනකොට, නොයෙක් අරමුණු සිහි කරන ගතිය අඩුවෙනවා. ඒ නොයෙක් අරමුණු සිහි කරන ගතිය නතර වෙනකොට ඒකට කියනවා හිත සමාධි වෙනවා කියලා. එතකොට සැපය නිසා මොකද වෙන්නේ? හිත සමාධි වෙනවා.

සමාධිය

කියනකොට පිංවතුනි, “අපිට පැයක් දෙකක් වුණත් ඉඳගෙන ඉන්න පුළුවන්. තුනක් හතරක් වුණත් ඉඳගෙන ඉන්න පුළුවන්. ඉඳගෙන ඉන්නකොට හිත දුවන්නේ නැතිව එක් තැන් කරලා තියාගන්න පුළුවන්” කියන මේ ගතිය සිහි කරගන්න එපා. මෙතනදී ඊට වැඩිතර වූ විත්ත සමාධියක් ලැබෙනවා. අපිට අද පෙනෙන මට්ටමට කියන්නේ කාම සංඥාව කියලා. අපි විරාග දහමක් මෙනෙහි කර කර හිටියත්, තාමත් කාම සංඥාවෙන් මිදිලා නෑ. මේ මට්ටමට කියන්නේ නිවර්ණ විත්තය කියලා.

ඒ නිවර්ණ ධර්ම දුරු වෙලා

අතිකරගන්න සමාධි මට්ටමේදී මේ ආධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රිය පවා වෙනස් වෙනවා. මේ ප්‍රසාද පවා වෙනස් වෙනවා. එතකොට මේ මුළු රූපයම පවා වෙනස් වෙනවා. වෙනස් වෙනවා කියන්නේ, මේ ප්‍රසාදයන් ඉතාම සුබ්‍රම වෙනවා. ඒ වගේම මේ සංඥාවන් වෙනස් වෙනවා. අපිට මේ පෙනෙන දේට වඩා ඔබ්බෙන් පෙනෙනවා. අපිට අද අප්‍රකට, අහසේ පවතින සුවර්ණ වූත්, දුවර්ණ වූත් රූප පෙනෙනවා මේ ධ්‍යාන ඇතැකට. ඕකට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශණා කරන්නේ “අභිභායතන” කියලා.

එතකොට මෙන්න

මේ සමාධිය ගත්තහම අන්න එබඳු වූ සමාධි මට්ටමක්. එහෙම නැතුව අපි එක තැනකට වෙලා ඉඳගෙන ඉඳලා, සමහර විට අපි හිතෙන් විතර්කනය කරනවා, “ඔන්න දැන් ප්‍රථම ධ්‍යානය, දුතිය ධ්‍යානය, තෘතිය ධ්‍යානය, චතුර්ථ ධ්‍යානය” කියලා. එහෙම ක්‍රමයක් නෙමේ මේ සාසනේ පෙන්නන්නේ. ඒ විදියට කරන්න පුළුවන් බවක් නෙමේ මේ සාසනේ පෙන්නන්නේ. මේ සාසනේ පෙන්නන්නේ මේ සංඥාව වෙනස් වෙන සිද්ධියක් ගැන.

එතකොට මේ විදර්ශණා කිරීම මගින්, දිවැස් ලබා ගැනීමකින් තොරව මේ මසැසම වෙනස් වෙලා මේ අහසේ තියෙන රූප පෙනෙනවා. අප්‍රකට රූප පෙනෙන මට්ටමක් එනවා. මේ පෙනෙන දේට ඔබ්බෙන් පෙනෙන මට්ටමක් එනවා. මේ පෙනෙන දේවල් විනිවිද දකින්න පුළුවන් එදාට මේ ඇහෙන්න. එතකොට මෙන්න මෙබඳු වූ සමාධි මට්ටමක් තියෙනවා. අන්න එබඳු වූ සමාධිය ඇති කරගත්තහම අන්න ඒ සමාධිය පිංවතුනි, අර අපි ඉස්සෙල්ලා කරා කළානේ සන්තති වශයෙන් නාමරූප ධර්මයක් ගැන. ඒ වගේ මෙතනදී මේ සමාධියට එක් ක්ෂණික නාමරූප ධර්මයන් ප්‍රකටයි.

අපි කියමු

අපි යම් අරමුණක් බලනවා කියලා. ඇහෙන්න අරමුණක් දකින තැනක නාමරූප ධර්මයක් තියෙන්නේ. එයද පෙර නොතිබීම හටගන්නවා. මේ ප්‍රත්‍ය ටික නිසයි

හටගන්නේ. ඉතිරි නැතිවම නිරූද්ධ වෙනවා කියන එක එනවා. එතකොට අපි කියමු ඇහෙන්නේ රූපයක් දකිනවනම්, දකින්න පෙර රූපය තිබුණා නෙමේ, දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා නෙමේ, අවස්ථාවටයි පෙනෙන්නේ කියන එක ගැන සිහි කිරීම් මාත්‍රයක් විතරයි ඕන. සැකයක් නැතිවම පෙනෙනවා.

අද දවසේදී අපිට කොච්චර මෙනෙහි කළත්, දකින්න ඉස්සෙල්ලා තිබුණා නෙමේ දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා නෙමයි කියලා කොච්චර මෙනෙහි කළත් ඒ ගැන අපිට තේරෙන්නේ නෑ. වචන ටිකක් විතරයි. දකින්න ඉස්සෙල්ලා තිබුණා, දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා කියන අදහසමයි අපේ හිතේ හැපිලා හිටින්නේ. අන්න අර සමාධි මට්ටමට දකින්න ඉස්සෙල්ලා තිබුණා නෙමේ, දැක්කට පස්සේ තියෙනවා නෙමේ කියලා සිහි කිරීමක් විතරයි. ඒකට තර්ක විතර්ක කරලා ඔප්පු කරන්න මොකුත් අවශ්‍ය නෑ.

මම අර උපමාවක් කියන්නේ; කැඩපතකට අපි එබෙනකොට අපේ ඡායාව කැඩපතට වැටෙනවා. කැඩපතට එබෙන්න ඉස්සෙල්ලා ඡායාව එතන තිබුණෝ නෑ. එතනින් අහකට යනකොට ඡායාව එතන තියෙනවා නෙමෙයි කියන එක ගැන අපිට වාද විවාද අවශ්‍ය නෑ. තර්ක විතර්ක අවශ්‍ය නෑ. අපි මේ ඇහෙන්න කවදාවත් දැක්කේ නෑ. දකින්න පෙර ඡායාව තිබුණෝ නෑ කියන එක ඇහෙන්න දැක්කේ නෑ. දැක්කයින් පස්සේ ඡායාව කියන එක තියෙනවා නෙමේ කියලා ඇහෙන්න දැක්කේ නෑ. දැක්කේ ප්‍රඥ්ඥාවෙන්. නමුත් ඒ ප්‍රඥ්ඥාව අඩු නෑ. ප්‍රඥ්ඥාව හොඳට සම්පූර්ණයි. මේ ඇහැට වැරදුණත් ප්‍රඥ්ඥාව නැමැති ඇහැට වරදින්ම නෑ.

එතකොට අන්න එබඳු විදියට ඕනෑම රූපයක් දැක්කාම දකින්න පෙර තිබ්බත් නෙමේ, දැක්කට පස්සේ තියෙනවත් නෙමේ කියන එක එළඹ සිටිනවා. එතන තමයි “යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං, සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං”. ඇහැ මුල් කාරණාව කරගෙන හට ගන්න හැම අරමුණක්ම පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නැති වෙනවා කියලා දකිනකොට; කන,නාසය,දිව,ශරීරය,මහස කියන ස්පර්ශ ආයතන 06ම පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නැතිවෙනවා කියලා දකිනවා. ඒකට හේතුව මොකක් හැටියටද පෙනෙන්නේ? එයා දන්නවා, ඇහැ හිසා උපද්දවපු රූපයකුයි පෙනෙන්නේ කියන එක දන්නවා.

ඒකයි මම මුලිනුත් මතක් කළේ; මෙව්වර කල් පෙනුන දේ කලින් තිබුණා. පසුව ඉපදුණු ඇහැකින් කලින් තිබුණු රූපය දැක්කා කියලයි කලින් හිතුවේ. හිතාගෙන හිටියේ. ලෝකේ හැමතැනම පෙනුනේ, හැම දෙනාම දැනගෙන හිටියේ. නමුත් බුදු රජාණන් වහන්සේගෙන් අනුමානෙට අහගෙන, මෙන්න මෙබඳු වූ සමාධියක් ඇති කරගන්න කෙනාට සැකයක් නැතිව හොඳට පෙනෙනවා; ඇහැ ඉපදිලා මේ රූපය ඉපැද්දවා, ඇහෙන්න හඳුනා රූපයකුයි අපි දකින්නේ, අපේම කම්යකුයි අපි විඳින්නේ කියන එක සැක නෑ. ඒ හිසයි දකින්න පෙර තිබුණා නෙමෙයි කියලා කියන්නේ.

මේ ඇහේ උදව්වට පෙර මෙබඳු රූප සටහනක් අපට පෙනෙන්නේ

නෑ. ඇහේ උදව්ව අතහැරුණාම මෙබඳු රූප සටහනක් තියෙනවා නෙමෙයි. පඤ්ච මහා භූතයන් තියෙන තැනක, ශුද්ධාෂ්ඨක මට්ටමේ රූප කලාප තියෙන තැනක, අවකාශ ධාතුව අනුරාගෙන, මේ ඇහෙන්නේ මෙබඳු රූප සටහනක් හදලයි අපිට පෙනෙන්නේ. ඒ නිසයි පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නැතිවෙනවා කියලා කියන්නේ. එතකොට රූපය පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවමයි නැති වෙන්නේ කියන එකට සැක්ෂියක් හම්බ වෙනවා ඒයාට. මොකක්ද? මේ ඇහැ. කන කියන එක පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නිරුද්ධ වෙනවා කියන එකට සැක්ෂියක් හම්බවෙනවා, මොකක්ද? මේ කන.

ඒ වගේම බාහිර ආයතන ටික පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නිරුද්ධ වෙනවා කියන එකට සැක්ෂිය තමයි; ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන එකට හේතුව හැටියට පෙනෙනවා. මොකක්ද? නාම රූප දෙක. නාම රූප දෙකට හේතුව හැටියට පෙනෙනවා මොකක්ද? විඤ්ඤාණය. විඤ්ඤාණයට හේතුව හැටියට පෙනෙනවා සංස්කාරය. සංස්කාරයට හේතුව හැටියට පෙනෙනවා අවිද්‍යාව. පෙර අවිද්‍යා, කම් නිසා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය පිහිටිය නිසයි අද මේ ආයතන ටික හැදිලා තියෙන්නේ. ඒ නිසයි මේ පේන්නේ කියන කාරණාව දන්නවා.

යම්

කිසි විදියකදී පෙර අවිද්‍යා, කම් වලින් අනුග්‍රහය ලබලා ඇතිවෙච්ච ප්‍රතිසන්ධි සිත නිසා නාම රූප දෙක, ආයතන ටික හැදිලා ලෝකය උපද්දලයි තියෙන්නේ කියන ධර්මාවය නොදන්නාකම නිසාම වර්තමානයේ අවිද්‍යාව හටගන්නවා නේද?. ඒ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයයෙන් නේද, දකින්න පෙර තිබුණා, දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා, තියෙන දෙයක් හම්බවෙනවා කියන නිමිති හිටින විදියට අරමුණු අරගෙන දෙන්නේ. ඒ නිසා නේද නැවත ප්‍රතිසන්ධි සිත පිහිටන්නේ කියලා චක්‍රය අනෙක් පැත්තට මෙයාට පෙනෙනවා. හොඳට ආපහු මතක තියාගන්න; මේ අවිද්‍යා, කම් කියන ටිකෙන් අනුග්‍රහ ලබලා, ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ඇති වුණා. ඒ නිත නිසා නාම රූප දෙකත්, නාමරූප දෙක නිසා ආයතන ටිකත් ඇතිවෙලා, ඒ ආයතන ටික නිසාම රූපයක් හදලා අපට පෙන්නනවා.

ඒ නිසා දකින්න පෙර තිබුණත් නෙමේ. දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවත් නෙමේ. ආයතන වලින් හදපු නිසාම පෙනෙනවා කියලා මේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා ලෝකය ඇතිවෙන හැටි, එතන තියෙන ධර්මාවය නොදන්නා කමම අවිද්‍යාව නේද කියන එක දකිනවා. ඒ අවිද්‍යාවේ කෘත්‍ය තමයි මොකක්ද? රූපයක් තියෙනවා කියලා පෙන්නන එක. ඒ කියන්නේ ඒ සිද්ධිය නොදකිනකොට අවිද්‍යාව. එතකොට ඒකේ කෘත්‍ය මොකක්ද? දකින්න පෙර තිබුණා. දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා. තියෙන දෙයක් ඇසුරු කරනවා කියලා සංස්කාර, නැන්නම් ලෝකය ඇතිවෙන විදියට නිමිති හිටින විදියටයි කටයුතු කරන්නේ අපි. ඒකයි, අපි ජීවත් වීමම ඇති ආපහු කම් රැස්වෙන්න කියලා කියන්නේ.

එතකොට එහෙම නිමිති තියෙනකොට අපිට දැකපු දේවල්, අහපු දේවල් ඉතුරු වෙනකොට, තියෙන දෙයක් හොයාගෙන ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්න පුළුවන් කම තියෙන්නේ ඉබේමයි. එතකොට මෙන්න මේ සමාධියට පෙනෙනවා; පරිච්ච සමුප්පාදය හරහා ලෝකය හඳුලා, ලෝකය උපද්දවපු හැටිත්. එතකොට මේ සිද්ධිය යම් කිසි කෙනෙක්, ඒ කියන්නේ; අතීතයේ අවිද්‍යා නොවුණේනම් මෙබඳු කමියක් නෑ. එහෙම වුණානම් ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය, නාමරූප දෙක නෑ. එහෙම වුණානම් ආයතන ටික නෑ. ආයතන ටික නොවුණේනම් මෙබඳු රූපයක් පෙනෙන්නේ නෑ කියන එකත් දකිනවා.

දැකලා එයා දන්නවා; අද මේ පරිච්ච සමුප්පාද සිද්ධිය දැකගැනීමම අවිද්‍යාවේ නැතිවීම. අවිද්‍යාව නැති වුණොත් සංස්කාර නිරුද්ධ වෙනවා කියලා කියන්නේ; දකින්න ඉස්සෙල්ලා තිබුණා, දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා, තියෙන දෙයක් ඇසුරු කරනවා කියලා නිමිති හිටින්නේ නෑ අවිද්‍යා නැති වුණොත්. මේ චක්‍රයේ ඇත්ත දැකීමම විද්‍යාව. එතකොට ඇති වෙන ලක්ෂණය තමයි පිංචතුනි, දකින්න පෙර තිබුණා නෙමේ, දැක්කට පස්සේ තියෙනවා නෙමේ, ආයතනයන්ගෙන් උපද්දවපු දෙයක් තමයි දකින්නේ. හේතු නිසා හටගෙන හේතු නැති වෙනකොට නැති වෙනවා කියලා සියලු සංස්කාරයෝම හේතු නිසා හටගෙන හේතු නැති වෙනකොට නැතිවෙනවා කියලා දකිනවා. සංඛාර නිමිති හිටින්නේ නෑ. එහෙම වුණොත් මතු ප්‍රතිසන්ධි නෑ. මතු නාමරූප නෑ කියලා, මේ ස්කන්ධයාගේ නිරෝදයක් සිද්ධ වෙනවා කියන ධර්මතාවය දකිනවා. ධර්මතාවය සිද්ධ වෙනවා.

එතකොට මෙන්න මේ පරිච්ච සමුප්පාදය දැක්කම මොකද වෙන්නේ? එදාට මේ ඇත්ත දැක්කහම රූපය කියලා, ඇහැ කියලා, චක්ඛු විඤ්ඤාණය කියලා එතන ඇලෙන්නේ නෑ. අන්න ඇත්ත ඇති හැටිය දකිනකොට නොඇලෙනවා. නොඇලෙනවා කියන්නේ; ඒ දර්ශණය තුළ අල්ලන්න එකක් නැතිව යනවා. එයාට අල්ලන්න රූපයක් ඉතිරි වෙන්නේ නෑ. අල්ලන්න ශබ්දයක්, ගන්ධයක් ඉතිරි වෙන්නේ නෑ. නොඅල්ලනකොට මොකද වෙන්නේ? ඒ ඇත්ත දකිනකොට කළකිරෙනවා. කළකිරෙනවා කියන්නේ ඒ සිද්ධිය මෙහෙම දෙයක් තේද කියලා දකිනවා. ඒ කළකිරීමෙන්ම නොඇලෙනවා. නොඇලෙනවා කියන්නේ; අල්ලන්න දෙයක් ඉතිරි වෙන්නේ නෑ මේ දර්ශණය තුළ.

නොඇලෙනකොට මිඳෙනවා. මොකෙන්ද මිඳෙන්නේ? ඇහෙන්න මිඳෙනවා. රූපෙන් මිඳෙනවා. චක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් මිඳෙනවා. චක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් මිඳෙනවා. ඒ නිසා තියෙන සැප දක් වලින් මිඳෙනවා. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන්ම මිඳෙනවා. මිදුණාම මිදුණා කියන නුවණ පහළ වෙනවා. මත්තේ කළ යුත්තක් නෑ කියන ඥාණ දර්ශණය පහළ වෙනවා. එතකොට පිංචතුනි, මෙතනදී හොඳට බලන්න; මත්තේ කළ යුත්තක් නෑ කියන මිදීමේ ඥාණ

දුර්ගුණය ලැබෙන්නේ මිදීම නිසයි. මිදීම ලැබෙන්නේ නොඇලීම නිසයි. නොඇලීම ලැබෙන්නේ කලකිරීම නිසයි. කලකිරීම ලැබෙන්නේ මෙන්න මේ වගේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා ලෝකය පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නැතිවෙනවා කියන මේ ආයතන ටිකේ කෘත්‍යයකින් ඇත්ත දැක්කාමයි.

ඒ ඇත්ත දකින්න හිතලා බෑ. පිංචතුනි, අන්න අර මට්ටමේ සමාධියක් ඕන. ඒ සමාධිය අපිට හිතලා ගන්න බෑ. “හිතලා මම හිත සමාධි කරනවා, පැය දෙක තුනක් හිතලා ඉන්නවා” කියලා , අපිට එහෙම සමාධියක් ගන්න බෑ හිතලා. ඒ සමාධිය ගන්න කොට වෙන අරමුණක් නැති වෙන්න පුළුවන්. නමුත් සමාධිය ගන්නා ඉන්නවා. සමාධිය වඩනකොට වඩන්නා ඉන්නවා. එයා දැන් සමාධිය බවට පත්වෙලා ඉන්නේ. සමාධිය කියන්නේ පුද්ගලයා. පුද්ගලයා කියන්නේ සමාධිය කියන මට්ටමෙන් ඉන්නේ දැන්. ඒ සමාධියම පුද්ගලයා වෙලා. අමුතුවෙන් පුද්ගලයෙක් පෙනෙන්නේ නැති වෙන්න පුළුවන්. ඒ සිද්ධියම පුද්ගලභාවය.

ඒ නිසයි, ගන්න ගියොත් ඒ පැත්තෙන් බෑ. ඒ නිසා සමාධිය ගන්න බෑ. හිත කය දෙක සැප සහගත වුණාම සමාධිය එනවා. හිත කය දෙක සැප සහගත කරන්න බෑ. හිත කය දෙක සන්සිදුණාම සැප සහගත වෙනවා. සන්සිදීම ගන්න බෑ. අධික ප්‍රීතියක් ඇතිවුණාම සන්සිදෙනවා. ප්‍රීතිය කියන එක ගන්න බෑ. ප්‍රමෝදය ඇති වුණාම හිත කය දෙක ප්‍රීති සහගත වෙනවා, සැප සහගත වෙනවා. ප්‍රමෝදය කියන එක පිංචතුනි, ගන්න බැ මොන විදියටවත්. නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් හිත මිදුණාම ප්‍රමෝදය ඇතිවෙනවා.

මතන දැන් පුද්ගලභාවයකින් තොරව මේ වගේ ධර්මතාවයක් වැඩෙන්නේ කියන ස්වභාවයක් තියනවා. ඊට පස්සේ නිවරණ ධර්ම ටික පිංචතුනි, දුරු කළ හැකි. ඒ සඳහා උත්සාහවත් විය හැකි. සමථ, විදුර්ගුණා සතර සමයක් විරියයෙන් වැඩුවාම නිවරණ ධර්ම දුරු කරන තැනට ගත්ත හැකි. මේ සතර සතිපට්ඨානය තියෙන්නේ “ඤායස්ස අධිගමාය”. “ මාගී ඵල ලබන්නට”. මෙන්න මේ නිවරණ ධර්ම දුරු කරන තැනට මතස ගැනීමට. ඒ නිසා අර ඉස්සෙල්ලා පෙන්නපු විදියට සතර සතිපට්ඨානය උදව් කරගෙන සමථ, විදුර්ගුණා ඥාණයන් වඩාගන්න. වඩාගෙන නිවරණ ධර්ම දුරු කරන තැනට මේ පංචතුන් හිතලා කරන්න.

ඊට පස්සේ එතනින් අවසානය කියලා හිතන්න එපා. එතනින් පස්සේ මෙබඳු වූ ධර්මා ටිකක් වැඩෙන්නට තියෙනවා. දැන් ප්‍රමෝදය නිසා ප්‍රීතිය ඇතිවෙනවා. ප්‍රීති සම්බොජ්ඣංගය. ප්‍රීතිය නිසා පස්සද්ධිය ඇතිවෙනවා. පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣංගය. පස්සද්ධිය නිසා සැපය ඇතිවෙලා සැපය නිසා සමාධිය ඇතිවෙනවා. සමාධි සම්බොජ්ඣංගය. සමාධිය නිසා ඇත්ත ඇති හැටිය දකිනවට කියනවා “සම්මා දිට්ඨි” කියලා. ආර්යය අෂ්ටාංගික මාගීයේ අංග ටික. මේ සත්තිස් බෝධි පාක්ෂික ධර්මයෝම එකට ඇමිණිලා තියෙනවා.

එතකොට මේ පිංවතුන් මෙන් මේ විදියට ගමන් මාර්ගයක් තියෙන්නේ කියන එක දැනගන්න. ඉතිං, කච්චාන ගොත්ත සූත්‍රයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එදා පෙන්නවා වදාළ මේ ලෝකය ඔබයක් පමණ වූ ශරීරය තුළම ඇතිවෙලා නිරුද්ධ වෙලා යන ධර්මතාවයක් හැටියට. ඒ තමයි මෙබඳු වූ ධර්මතාවයක් තියෙන්නේ, ස්පර්ෂ ආයතන හයෙන් උපද්දවපු ඒ දර්ශණය දැකපු කෙනෙක් විතරයි, දකින තැනට ආවොත්, එයා විතරයි ඇත සහ නැත කියන මේ අන්ත දෙකෙන් මිදෙන්නේ.

ඉතිං,

පිංවතුනි අද දවසේදී පෙන්නුවේ අපිට මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය ඉගෙන ගෙන ඒක දැකගන්න හිත හිත හිටියට බෑ. මෙන්න මේ වගේ ගමන් මාර්ගයක් තියෙනවා. මේ ගමන් මාර්ගය දැනගන්නට ඕන. ඒ පටිච්ච සමුප්පාදය දැක්කොත් තමයි, ශ්‍රී සද්ධර්මය දැක්කා, අවබෝධ වුණා වෙන්නේ. ඒ සද්ධර්මය අවබෝධ කරගත්තොත් මත්තේ කළ යුත්තක් නෑ. මේ සියලුම සසර දුකෙන් මිදෙනවා. පිංවතුනි, අනන්ත අපරිමාණ සංසාරක අපි ආවේ මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අනනුබෝධකම, අප්පට්චේදකම නිසයි. අවබෝධ නොකළ, ප්‍රතිවේධ නොකළ නිසයි. අද දවසේදී අපිට අවබෝධ කරන්නට, ප්‍රතිවේධ කරන්නට අවස්ථාව ලැබිලා තියෙනවා. ඒ සඳහා හැමදෙනාම උත්සාහවත් වෙන්න.

මේක මේ පිංවතුන් ලබාගන්න ඉතා වටිනා අවස්ථාවක්. දුර්ලභ අවස්ථාවක්. පෙර පිං කළ ඔව් ඇති නිසා ලැබුණු අවස්ථාවක්. ඒකෙන් ප්‍රයෝජනය ගන්න. ඒ සඳහා මේ දේශනාව හේතු උපනිශ්‍රියම වේවා කියන අදහසින් අද මේ දේශනාව අවසන් කරනවා. මෙපමණකින් කච්චාන ගොත්ත සූත්‍රය අරඹයා මම දේශනා 03ක් කරලා තියෙනවා. එයට සම්බන්ධතාවය අවසන් වෙනවා අද මේ දේශනාවේදී. මේ දේශනාවට කලින් දේශනාවේ මාර්ග ගැන යම් මට්ටමක් තියෙනවා. ඊට ඔබ්බෙන් කච්චාන ගොත්ත සූත්‍රයේ මූලාරම්භය මතක් කරලා තියෙනවා. මේ ටිකත් හැම දෙනාම ශ්‍රවණය කරන්න. මේ අවබෝධය නිවන් පිණිසම හැම දෙනාටම හේතු උපනිශ්‍රිය වේවා.

සාධු!සාධු!!සාධු!!!

